

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN RRUMA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (RRUMANUS)

¿Pitaq karqan San Pablu? *San Pabluqam nasirqan *prubinsya Asyapa Tarsu llaqtambi. Payqam suq ancha yach'ayniyuq *isrraylinu karqan. Ancha allin yach'achikuqwanmi istudyashqa karqan. Kanan ancha kriyirqan *farisiyukunapa duktrinambi. Chaymi manaraq Jisukristupi kriyishpaqa, payqa ancha padisichiq Jisukristupi kriyiqkunata. Piru chaymandaqam Jisukristupi kriyiptin, Tayta Dyusqa numbrarqan, *apustulnin kanambaq. Chaymi rirqan ancha achka *nasyungunaman, Jisukristupaq yach'achikuq. Masta yach'ananchiq Pablupaq, liyishunllapa Ichus 8.1-3; 9.1-31; 11.25-26; 13.1-28.31; Rrumanus 1.1.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pabluqam iskibrirqan kay kartata *Rruma llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Chay ancha atun Rrumaqam nasyun Italyapi kidan. Jisuspa, Pablupa tyimpumbim chay Rrumaqa yumbay llaqtakunamanda mas kamachikuq karqan. Chaqa chay rrumanukunaqam ancha achka nasyungunapi tiyaqkunata kamachiqllapa. Chay Rrumaqam Isrrayilmanda ancha karupi kidan. Piru chay Rrumapiqam achka nasyunmanda kaqkuna tiyarqanllapa. Pabluqam wakin isrraylinu kriyiq masingunata iskibrirqan kay kartapi. Piru mastam suq nasyungunamanda kaq kriyiq masingunata iskibrirqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam ancha munarqan watukuyta chay Rrumapi tiyaq kriyiq masingunata, nasyun Ispañaman riqshina. Manaraq rishpaqam, kay kartata kach'arqan, yach'achinambaq: “Ancha uchayuy kaptinchiqpismi, Tayta Dyus washawarqanchiq. Chaymi Jisukristupi kriyishpa, payta kasushpa, shumaqta kawsashun”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Ancha allita yach'achiwanchiq *Dyuspa shumaq nutisyambaq, Tayta Dyus imashina uchanchiqkunamanda washawashqanchiqpaq.

Rrumanus 1.1-3.20 niwanchiqllapa, tukuy runa, warmim uchata rurashpa, kawsashqanchiqpaq.

Rru. 3.21-8.39 niwanchiq, Jisukristupi kriyiptinchiq, Dyusmi pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa.

Rru. 9.1-11.36 niwanchiq, Dyusmi isrraylinukunata akrashqa, nasyunnin kanambaq. Piru payqam yumbay nasyungunamanda kaqkunatapis munan washawayninchiqta.

Rru. 12.1–15.13 niwanchiq, Tayta Dyusman tukuy shunqo intrigakashpa, runa masinchiqkunawan shumaqta kawsananchiq.

Rru. 15.14–16.27 niwanchiq, Pablu Rruma llaqtaman riyta munashqambaq, kriyiq masingunata napaykushpa, disipidishqambaq.

Pablum napaykurqan *Rruma llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata

1 ¹Kuyashqay kriyiq masitakuna, suq kriyadu patrinninda kasuqshinam noqa Pablu Jisukristuta kasushpa, paypa *shumaq nutisyanda yach'achikuni. Chaqa Tayta Dyusmi akrawashqa, *apustulnin kanaypaq.

²Taytanchiq Dyusqam unay tyimpupi paypaq *rimaqkunata shumaq nutisyanda kayshina iskibruchirqan *Santu Librumbi: ³*Dyus Akrashqan Washadurmi kay pachaman rin shamuq, nishpa. Chaymandaqam Dyus nishqan-shina, Churin Jisukristuqa kay pachapi suq warmimanda nasirqan. Payqam chay unay gubyirnu *Dabidpa karu willkan karqan. ⁴Chaymandaqam Jisukristuqa wañurqan. Piru Dyuspa *Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpa, kawsachimushpam, intyindichiwarqanchiq: Jisukristuqam Tayta Dyuspa ancha *santu Churin, nishpa.

⁵Chaymandaqam Taytanchiq Dyusqa noqaykunawan ancha allin kashpa, akrawarqanllapa, apustulninguna kanaypaqllapa. Chaymi ancha kushikunillapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay *nasyungunaman kach'awarqanllapa, runakunata, warmikunata yach'achinaypaq, Jisukristupi kriyishpa, Dyusta kasunanllapa. ⁶Chayshinam qamkunatapis Taytanchiq Dyusqa qayashushqa, Jisukristupi kriyishpa, paypa wambranguna kanaykillapa.

⁷Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Rruma llaqtapi tiyaqkunaman. Chaqa Tayta Dyusmi qamkunata ancha

kuyashushpa, qayashushqallapa, paypaqlla kawsanaykillapa. Chaymi noqaqa Taytanchiq Dyusman mañakuni, pay, Siñurninchiq Jisukristuwan, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ama nimata manchashpachu, ashwan shumaqta kawsanaykillapa.

Pablum Rruma llaqtaman munarqan riyta

⁸Puntatam kaykunata munani nishuyllapata: Ancha achka llaqtakunapim qamkunapaq shumaqta rimanllapa: Chay *rrumanukunaqash Jisukristupi ancha allita kriyinllapa, nishpa. Chaymi noqaqa Jisukristu yanapawaptin, Tayta Dyusta ancha pagikuni qamkunapaq. ⁹Chaqa noqaqam kawsani Taytanchiq Dyuspaq tukuy shunqo yach'achikushpa. Chayshinam yach'achikuni Churin *Jisuspa shumaq nutisyanda. Tayta Dyusqam noqapaqqa allita yach'an: Pabluqam rrumanu kriyiq masingunapaq mana shaykuq noqaman mañakun, nishpa. ¹⁰Tukuy tyimpum mañakuykanipis, Taytanchiq Dyus yanapawanambaq, qamkunaman shamunaypaq. Piru mastam munani pay munashqan kanambaq. ¹¹Ancham munani rikashuyllapata, qamkunata animachishunay, Dyuspi mas allita yuyakunaykillapa. ¹²Chaqa qamkunaman shamuptiyimi, yumbayninchiq suqwan, suqwan atinchiq animachinakuyta, Jisuspi mas allita yuyakunanchiqllapa.

¹³Kriyiq masitakuna, munanim yach'anaykillapa: Pabluqam achka bwiltata munashqa shamuyta noqanchiqkunaman, nishpa. Piru

manaraqmi atishqachu kani shamuytaqa. Chaqa Jisuspaq achka *nasyungunapi yach'achikuptiymi, paykunapis Jisuspi kriyishqallapa. Chaymi kananqa qamkunamambis munani shamuyta, achka rrumanu masikikunata animachinaypaq, Jisuspi allita yuyakunanllapa. ¹⁴Chaqa Tayta Dyusmi noqataqa kach'amuwashqa, yumbay laya runakunata, warmikunata yach'achinaypaq. Chaymi yach'achiykani chay yach'ayniyuq *grisyanukunata, chay mana yach'ayniyuq kaqkunatapis. ¹⁵Chaymi ancha munani shamuyta qamkuna Rrumapi tiyaqkunamambis, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishunayllapa.

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata uchangunamanda rin washaq

¹⁶Noqaqam mana nimatapis penqakunichu yach'achikunaypaq *Jisuspa shumaq nutisyandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyanda yach'achikuptinchiqmi, pudirniyuq Tayta Dyusqa atin washayta paypi yumbay kriyiqkunata, *isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis. ¹⁷Chaqa chay shumaq nutisyanda intyindishpaqam, yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi pirdunan Churin Jisuspi kriyiqkunatalla, nishpa. Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: “Noqapi yumbay kriyiqkunata pirdunashpam, manana uchayupaqchu riqsini. Chaymi paykunaqa, noqapi kriyishpa, shumaqta rinllapa kawsaq”, nishpa.

Yumbay runakunam uchayupakuna

¹⁸Piru Taytanchiq Dyusmi syilumandapacha piñakushpa, chay mana alli ruraqkunata rin kastigaq. Chaqa chay uchayupakunaqam mana baliqta rurashpa, suqkunata pandachinllapa,

allip kaqkunata ama yach'ananllapa. ¹⁹⁻²⁰Tayta Dyus kikinmi paykunataqa allita yach'achishqa: “Noqam tukuy tyimpu ancha allin, ancha pudirniyuq Dyusniki kani”, nishpa. Chaytaqam yach'achikushqa, kay munduta tukuy imandinda rurashpa, yumbay runakuna chay rurashqanda rikanambaqllapa. Chaymi pay kikinda mana rikashpapis, yumbay runakuna paypaqqa yach'anchiqllapa: Kanmi Dyus, nishpa. Chaymi Dyuspi mana munaq kriyiqkunata mana atinqallapachu washakayta: Manam yach'ashqachu kani Dyuspaq, nishpa. ²¹Chaqa chay runakuna Taytanchiq Dyuspaq yach'ashpapis, mana munashqallapachu alabayta ni pagikuyta. Ashwanmi mana allikunata yuyashpa kawsashqallapa. Chaymi shunqombi mana baliqkunata yuyashpa, tutayaqpishina kawsanllapa. ²²Chaymi: Ancha yach'ayniyuqmi kanchiqllapa, nishpapis, ancha tuntukunapaq tikrakashqallapa. ²³Chaqa Tayta Dyus ancha pudirniyuq, mana nunka ushayaq kaptimbismi, chay uchayupakunaqa mana munashqallapachu paytaqa adurayta. Ashwanmi munashqallapa aduraytaqa kay mundupi kaq *amitu layakunata. Chay amitungunataqam rurashqallapa mana duraq runakunataashina, pishqokunataashina, ch'usku ch'akiyuq animalkunataashina, kulibrakunataashina.

²⁴Chayraykum Taytanchiq Dyusqa chay runakunamanda akrakashqana. Chaymi paykunaqa kwirpun munashqandalla ruranllapa. Suqwan suqwan ancha penqakuyupaq kusakunata rurashpa kawsanllapa. ²⁵Chaqa chay runakunaqam Dyus allip nishqanda mana munashpa kriyiyta, llullakuqkunata kriyishqallapa. Chaymi Tayta Dyusta disprisyashpa, mana adurashpaqa, pay rurashqangunata aduraykan-

llapa. Piru Taytanchiq Dyusmi tukuy imata rurashqa. Chayri paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

²⁶Piru wakin runakuna mana munap-tinllapa Tayta Dyusta aduraytaqa, payqa chay runakunamanda akrakash-qana, ancha millanaypaq kusaskunata rurashpa kawsananllapa. Warmikunapismi runanwan mana puñushpachu, warmipura puñunllapa. ²⁷Chayshinallam wakin ullqokunapis warminwan mana munashpa puñuyta, ancha munanllapa ullqopura puñuyta. Chaymi chayshina puñushpa, penqakuypaq kusaskunata rurashpa, ancha padisinllapa. Chayshinam kastigunda ch'askinllapa.

²⁸Chay uchayuqkunaqam mana nimatapis munanllapachu yach'ayta Dyuspaqqa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dijashqana yuyayninguna ancha dañakananllapa. Chayraykum ancha fiyukunata yuyashpa, kay laya uchakunata ruranllapa: ²⁹Manam kasunllapachu liykunata; mayqanwambismi puñunllapa; runa masingunatam dañachinllapa; ch'iqninakunllapam. Iman kaptimbismi, nisyuyashpa, masta munanllapa; runa masingunata imbidyashpam, kusasningunata ancha munanllapa; wanchikunllapam. Ancha piñakushpam, anyanakunllapa; ingañanakunllapam. Chaqa paykunaqam ancha pibirsukuna, kwintirukuna. ³⁰Runa masimba washandam rimanllapa. Dyustam ch'iqninllapa. Ancha afaniruyashpam, suqkunata disprisyanllapa. Kanan ancha alabakashpam, ancha yuanllapa suqkunata dañachiyta. Taytanda mamandam mana kasunllapachu. ³¹Paykunaqam ancha tuntukuna. Chaqa manam nimatapis munanllapachu

intyindiya. Imata ufrisishpapismi, mana kumplinllapachu. Kanan manam ni pitapis kuyanllapachu ni pirdunanllapachu ni llakipanllapachu. ³²Paykunaqam allita yach'anllapa Tayta Dyus kamachikushqanda. Yach'anllapapismi: Chay laya uchayuqkunataqam, alli wanchinanllapa, nishpa. Piru chayta yach'ashpapismi, chay laya uchakunata rurashpa kawsananllapa. Kanan runa masinguna paykunashina uchata ruraptinllapam, ancha kushikunllapa.

Taytanchiq Dyusmi yumbayninchiqta allita rin jusgawaqninchiq

2 ¹Chayri mayqannikipis, runa masikitaqa ama jusgayllapachu. Chaqa qamkunapismi paykunashina uchata ruraykangillapa. Chaymi chay runa masikita shimbishpaqa, qamkuna kikiki shimbikaykangi. ²(Piru Tayta Dyusmi dirichuyuy jusgawananchiqqa.) Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusmi tukuy uchayuqkunata allita jusgashpa, rin kastigaaq, nishpa. ³Chaymi suqkunata jusgashpaqa, qam kikiki maluta rurashpa, mana nimatapis ringillapachu washakaq Dyuspa kastigunmandaqa. ⁴Piru kinsapch'i qamkunaqa Dyusta mana manchashpachu yuyangillapa: Tayta Dyusqam ancha allin. Chaymi mana rinchu kastigawaq, nishpa. Manam chayshinachu. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa, agwantashushpa, mana daschu qamkunataqa kastigashungi. Chaymi payqa qamkunata shuyashuykangi, uchaykikunata dijashpa, payta rruganaykillapa pirdunashunambaq. ⁵Piru qamkunaqam rumi shunqoyuqkuna kashpa, mana nimatapis munangillapachu uchaykikunata dijashpa, bidaykita kambyaytaqa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa. Chayraykum Tayta Dyusqa jwisyu diyapi yumbayni-

kita allita jusgashushpa, ancha rin kastigashuqllapa. ⁶Chaqa yumbaynin-chiqtam allita rin jusgawaqinchiq, allita rurashqa kaptinchiq, ichu mana allita rurashqa kaptinchiqpis. ⁷Wakin runakunaqam mana shaykuq allita rurashpa, Dyusta kasunllapa, paywan llipyashpa, tukuy tyimpu kawsanan-llapa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata alabashpa, tukuy tyimpu rin kawsachiq. ⁸Piru Dyusqam piñakushpa, rin kastigaq payta mana kasuq malu ruraqkunata. ⁹Chaymi paykunaqa ancha padishpa, rinllapa ñakaq; puntata chay *isrraylinukuna; chaymandaqam chay mana isrraylinu kaqkunapis. ¹⁰Piru Tayta Dyusqam chay alli ruraqkunataqa ancha alabashpa, ancha rin kushichiq, puntata chay *Isrrayilmanda kaqkunata; chaymandaqam chay mana isrrayil-manda kaqkunatapis.

¹¹Chaqa Taytanchiq Dyusqam yumbayta igwalta rin jusgaq. Manam rinchu sawachaq ni mayqan mana alli ruraqta. ¹²Chaymi chay mana isrraylinu kaqkunata rin jusgaq paykunapa liyningunawanlla. Chaqa yach'ashpa imam alli, imam mana allichu nishpapismi, paykunaqa mana allikunata ruranllapa. Piru isrraylinu kaqkunataqam *Muysispa liyningunawan rin jusgaq. Chaqa paykunaqam chay liyningunata yach'ashpapis, mana kasunllapachu. ¹³Manam balinchu Muysispa liyningunata yach'ananchiqllapa. Ashwanmi Dyusqa nunan, yumbay chay liyningunata allita kasunanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. ¹⁴Piru chay suq *nasyungunamanda wakin kaqkunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, allita rurashpa kawsan-llapa. Chaqa paykunaqam kikin shunqonmandalla yach'anllapa: Imam alli; imam mana allichu, nishpa.

¹⁵Chaymi chayshina allita rurashpa kawsaptinllapaqa, yach'anchiqllapa: Paykunapismi shunqonllapapi Dyus munashqanda intyindinllapa, nishpa. Chaqa yuyayningunapim yach'anllapa: Allitachu ruraykani ichu mana, nishpa. ¹⁶Chaymi jwisyu diyapipis chayshinalla rin kaq. Chaqa Dyusqam Jisukristuwan tukuy ima shunqonchiqpi yuyashqan-chiqta rin jusgaq. Chayshinallam qamkunataqa nishushqa kani *Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa.

Isrraylinukunaqam Muysispa liyningunata mana kasushqallapachu

¹⁷Isrraylinu masiykuna, wakinnikikunaqa alabakashpa, suqkunata ningillapa: Noqaykunaqam *Isrrayilmanda kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa masta kuyawanllapa yumbay runakunamanda, nishpa. Chayshinam ancha kriyngillapa *Muysispa liyningunapi washakanayki-llapa. ¹⁸Chaymi Muysispa liyningunata yach'akushpaqa, Dyus munashqanda yach'angillapa, allita rurashpa kawsanaykillapa. ¹⁹Kayshinapismi yuyangillapa: Muysispa liyningunata mana yach'aqkunaqam sarkukunashina. Chaymi paykunata atini yach'achiyta, amana tutayaqpushina purinanllapa, nishpa. ²⁰Ningillapapismi: Muysispa liyningunatam ancha allita yach'ani. Chaymi chay mana yach'aqkunapa yach'achikuqnin kashpa, allip kaqta atini yach'achiyta: Imam alli; imam mana allichu, nishpa. ²¹Piru ancha allita yach'achikushpaqa, çimaraykutaq qamkunapis chay nishqaykitaqa mana kasungillapachu? Chaqa qamkunaqam yach'achikungi: “Ama suwakuyllapachu”, nishpa. Chayshina nishpaqa, çimaraykutaq qamkunaqa suwakungi-llapa? ²²Ningillapapismi: “Suqpa warminwanqa ama puñuyllapachu”, nishpa. Chayshina yach'achikushpaqa,

¿imaraykutaq suqpa warminwanqa puñungillapa? *Amitu layakunata ch'iqnishpaqa, ¿imaraykutaq adurana wasingunaman yaykungillapa, kusanin-gunata suwqaqa? ²³Kanan qamkunaqam Muysispa liyningunata allita yach'ashpaqa, ancha alabakangillapa. Piru chay liykunata mana kasushpaqam, Dyuspa famandaqa dañachiykangillapa. ²⁴Chayraykum Taytanchiq *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Qamkuna isrraylinukuna mana allita rurashqaykillaparaykum, chay mana isrraylinu kaqkunaqa Dyuspaq mana allikunata rimanllapa,” nishpa.

²⁵Isrraylinu llaqta masiykuna, qamkuna *kwirpuykipi siñalta rurashpa, Muysispa liyningunata kasuptikiqam, chay siñalqa qamkunapaqqa allipta balin. Piru mana kasushpa Muysispa liyningunataqam, kwirpuykipiqa yanqa rurashqallapa kangi chay siñaltaqa. ²⁶Chay mana isrraylinu kaqkunaqam kwirpumbiqa mana ruranllapachu chay siñaltaqa. Piru paykuna Muysis nishqanda kasuptinllapaqam, paykunapis chay siñalniyuqshinana Tayta Dyuspaqqa. ²⁷Piru wakinnikiqam siñalniyuq kashpa, Muysispa liyningunata yach'ashpapis, mana kasungillapachu. Rikay chay mana siñalniyuq kaqkunata. Paykunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, wakinqa Dyus munashqanshina kawsanllapa. Chayshina kawsaptinllapaqam, qamkuna yach'aqkuna mana kasushpaqa, mas uchayuy ringillapa kaq. ²⁸Mayá, chayshina kaptinqa, ¿pikunam Dyuspa lijitimu wambrangunaga? Manam sawa kwirpunchiqpi siñalta rurashpallachu, lijitimu wambrangunaga kanchiqllapa. ²⁹Ashwanmi Dyuspi kriyiptinchiq,

paypa *Santu Ispiritun uku shunqonchiqpi siñalawanchiq, Dyuspa wambrangunaga kanchiqllapa. Chay liykunaqam mana atinllapachu washawayninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi washawaqñinchiq, noqanchiqkunata alabawanchiq, awnki runa masinchiqkuna disprisayawaptinchiqpis.

3 ¹Chayshina niptiych'i, qamkunaqa yuyangimanllapa: ¿Imapaqtaq balin *isrraylinu kanchiqllapaqa? Ichu ¿imapaqtaq balin *kwirpunchiqpi siñalniyuq kanchiqllapaqa? nishpa. ²Piru ancham balin *Isrrayil *nasyunmanda kanchiqllapaqa. Chaqa Tayta *Dyusqam Santu Librunda qorqan noqanchiqkunapa karu agwilunchiqkunata. ³Piru chayshina Santu Librunda qoptimbismi, wakin isrraylinu masinchiqkunaqa Dyus nishqanda mana kumplinllapachu. Chayshina paykuna mana kumliptimbismi, Tayta Dyusqa tukuy ima nishqanda rin kumpli. ⁴Chaqa yumbay runakuna llullakuptimbismi, Taytanchiq Dyusqa allip kaqtalla rin rimaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Tayta Dyus, qam rimaptikim, yumbay uyashuqkuna rinllapa yach'aq: Taytanchiq Dyusmi allip kaqtalla riman, nishpa. Chaymi yumbay jusgashuqta binsishpa, ringi uyarachiq, nishpa.⁴

⁵Piru suq uchayuy runa ninman: “Uchata ruraptiyimi, chay rikawaqkunaqa Dyuspaq rinllapa yuyaq: ‘Dyusqam ancha allin. Manam kay uchayuy runashinachu. Chaymi paypi rini kriyiq’, nishpa. Chayshina chay rikawaqkuna Dyusta alabaptinqam, mana balinmanchu Dyusqa kastigawananga, ¿manachu?” nishpa. (Chayshinaqam yuyanman suq ancha tuntu uchayuy

runa.) ⁶Piru manam chayshinachu. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha rin kastigaq chay uchayuqkunataqa. Chaqa payqam ancha allin juyis kashpa, justisyata allita rurashpa, atin jusgayta yumbay runata, warmita.

⁷Piru suq uchayuq runa munashpa washakayta ninman: “Lullakushqay-raykum Dyusta masta rinllapa alabaq: ‘Dyusmi mana kay llullakuq runashinachu’ nishpa. Chaymi llullakuqtiyqa, mana balinchi Dyus kastigawanancha, ¿manachu?” nishpa. ⁸Piru chayshina rimashpaqam, pay kikinlla ingañakaykan. Chaqa chayshina kaptinqa, ¿ima, masta balinman ancha malukunata rurananchiq, suqkuna Taytanchiq Dyusta masta alabanallapa? ¡Manám! Piru chay rimaqunaqam ashwamba ingañashpa ninllapa: “Pablupismi noqaykunashinalla yach'achikun”, nishpa. Chaymi paykunata Tayta Dyusqa allita jusgashpa, ancha rin kastigaq.

Yumbaymi uchayuqkuna kanchiqllapa

⁹Mayá, ¿imatam atinchiq niyta? ¿Isrraylinukuna kashpaqachu, chay mana isrraylinu kaqkunamanda mas allin kanchiqllapa? ¡Manám! Chaqa nishushqallapanam kani: Isrraylinukuna, chay mana isrraylinu kaqkunapismi uchayuqkuna kanchiqllapa, nishpa. ¹⁰Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi kayshina niwanchiqllapa:

Dyuspaqam mana kanchu ni suq runa ni suq warmi ancha allinqa. Ashwanmi yumbayninchiq uchayuqkuna kanchiqllapa.

¹¹Manam pipis munanchu intyindiya Dyuspaqqa. Manam pipis munanchu Dyustaqa riqsiyta.

¹²Chaqa yumbay runakuna, warmikuna uchata rurashpaqam, Tayta Dyusmanda akrakashpa, dañakashqallapa. Chaymi Dyuspaqqa mana kanchu ni suqsitu allita ruraqqa.^b

¹³Chay uchayuqkunapa mana baliq rimashqangunam Dyuspaqqa ancha ash'nan suq pambashqa wañushqapa kwirpunshina. Chaqa paykuna runa masingunata ingañashpaqam, ancha dañachin kulibrapa bininunshina.^c

¹⁴Kanan mana shaykuq piñakushpam, runa masinda maldisyanllapa.^d

¹⁵Kanan dasmi kallpanllapa wanchikuq.

¹⁶Chayshina rurashpaqam, achka runakunata dañachishpa, ancha llakichinllapa.

¹⁷Chaqa manam munanllapachu suqkunawan shumaqta kawsaytaqa.^e

¹⁸Kanan Taytanchiq Dyustapismi mana nimatapis rrispitanllapachu, nishpa.^f

¹⁹*Muysispa liyningunam isrraylinukunata kamachiwanchiq, yumbay chay liykunata kasunanchiqllapa. Piru manam pipis atinchi kumpliya yumbay chay liykunataqa. Chaymi chay liykunawanqa mana pipis atinchi washakayta: Manam nima uchayuqchu kani, nishpaqa. Ashwanmi jwisyu diyapi uyaritap Dyusmanda kastigunda rinllapa ch'askiq. ²⁰Chaqa manam pipis atinchi washakayta Muysispa liyningunata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa chay liykunataqa qowashqallapa kanchiq, yach'ananchiq: Uchayuqmi kani, nishpa.

b 3.12 [Salmo 14.1-3]   **c 3.13** [Salmo 5.9, 140.3]   **d 3.14** [Salmo 10.7]

e 3.17 [Isaías 59.7-8]   **f 3.18** [Salmo 36.1]

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata pirdunashpa, washan

²¹⁻²²Piru kananqam Tayta Dyus yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristupi kriyiptiykillam, payqa rin washashuqllapa, nishpa. Chaqa *Isrrayilmanda kaqkuna, mana isrraylinu kaqkunapismi mana atinchiqllapachu kasuyta yumbay liykunata washakananchiqqa. Chaymi *Dyuspaq rimaq Muysis, chay suq rimaqkunapis Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa: Suq *Washadurmi shamushpa, rin washawaqninchiq, nishpa. ²³Chaqa yumbay runakuna, warmikunam uchayuq kanchiqllapa. Chaymi mana atinchiqllapachu washakayta, ancha allin Dyuswan kawsananchiqqa. ²⁴Chayraykum Jisukristu wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, dibaldilla pirdunawaqninchiq, washawananchiqllapa. ²⁵Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu wañurqan, paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyus yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chayshinaqam wañurqan, yach'ananchiqllapa: Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, washawananchiqllapa, nishpa. Chaymi Jisukristu wañushqan diyakaman, runakuna uchata ruraptinllapaqa, Taytanchiq Dyusqa agwantashpa, paykunataqa manaraq jusgarqanchu. ²⁶Piru kay tyimpupiqam Tayta Dyusqa ancha allin juyis kashpa, atinna Jisuspi kriyiqkunata pirdunawayninchiqta, (Churin Jisukristu noqanchiqkunapaq wañushqanrayku).

²⁷Chayshina Taytanchiq Dyus washawaptinchiqqa, ¿imapaqtaq balinman alabakananchiqqa? ¿Atinchiqchu alabakayta, Muysispa yumbay liyningunata kasushqanchiqrayku? Manám. Ashwanmi Jisuspi

kriyiptinchiqlla, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq. ²⁸Chaymi yach'anchiqllapa: Jisuspi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq; manam *Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuchu, nishpa.

²⁹Chaqa Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatallachu washan. Ashwanmi chay mana isrraylinu kaqkunatapis washan, Churin Jisuspi kriyiptinllapa. ³⁰Chaqa suq Dyusllam kan. Payqam Jisuspi yumbay kriyiqkunata pirdunawananchiq, *kwirpunchiqpi siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kaptinchiqpis. ³¹Piru amar yuyashunllapachu: Taytanchiq Dyuspa liyningunataqam manana balinchi, nishpaqa. Ashwanmi Jisuspi kriyishpa, mas allitana atinchiqllapa Dyuspa liyningunata kasuyta.

Tayta Dyusmi Abrajandaqa pirdunarqan, allipta kriyishqanrayku

4 ¹Mayá, yuyashunllapa chay unay agwilunchiq *Abrajambaq. ¿Imatam ruraraqan chay Abrajanqa, Taytanchiq Dyus uchangunamanda pirdunanambaqqa? ²Payqam mana allitachu tukuy imata ruraraqan. Chaqa allitalla rurashpaqam, pay kikin atinanda alabakayta Dyuspa ñawpambi. Piru manam atirqanchu alabakaytaqa. ³(Ashwanmi Tayta Dyuspi ancha kriyiptin, uchangunamanda washarqan.) Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpagna riqsisshaq”, nishpa. ⁴Mayá, allita yuyashunllapa: Suq runa trabajaqqam pagunda ch'askin. Chaymi chay pagunqa mana rrigaluchu, ¿manachu? Ashwanmi trabajashpaqa, dirichuyqu chay pagunda

ch'askinambaq. ⁵(Piru noqanchiqku-naqam mana atinchiqchu allitalla rurayta washakananchiqqa.) Ashwanmi Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqqa, payqa pirdunawaqninchiq, manana nima uchayuqpaqna riqsiwaqninchiq, dibaldilla washawanchiqllapa. ⁶⁻⁷Chayshinallam chay unay gubyirnu *Dabidpis Dyuspa Santu Librumbi chaypaq kayshina iskibirqan:

Runakuna kushunka, tukuy uchangunata Tayta Dyus dibaldilla pirdunashqambaq.

⁸ Taytanchiq Dyus chayshina pirdunashpaqam, manana rinchiq: Uchayuqmi kangi, nishpaqa. Chayri ancha kushikunqallapa, nishpa.^g

⁹¿Chayshinaqachu kushikunqa *kwirpunllapapi siñalniyuqkunalla? ¡Manám! Ashwan Tayta Dyuspi kriyishpam, rinllapa kushikuq chay mana siñalniyuq kaqkunapis. Mayá, allita yuyashunllapa. Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa”, nishpa. ¹⁰Chayshinaqa ¿ima tyimpupim Dyusqa pirdunarqan Abrajandaqa? ¿Kwirpumbi siñalta ruraptinna, ichu manaraq siñalakaptin? Taytanchiq Dyusqam pirdunarqanqa, kwirpumbi manaraq chay siñalta ruraptin. ¹¹Chayshina Dyus pirdunaptinraqmi, Abrajanqa chay siñalta kwirpumbiqa rurarqan, ama qonqanambaq: Dyusmi pirdunawashqa, paypi kriyishqayrayku, nishpa. Chaymi chay Abrajanqa Dyuspi yumbay kriyiqkunapa taytanchiqshina. Kanan payraykum yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi chay mana siñalniyuq kaqkunatapis

pirdunan, paypi kriyiptinllapaqa, nishpa. ¹²Chay Abrajanmi noqaykuna siñalniyuq *isrraylinukunapa taytayshinapis. Piru manam wambrangunashinachu kanillapa, kwirpuyllapapi chay siñalta rurashqayraykuqa. Ashwanmi Abrajanshina kriyishqayllaparayku, paypa wambrangunashina kanillapa.

Abrajanmi Taytanchiq Dyus ufrisishqanda allipta kriyishpa ch'askirqan

¹³Tayta Dyusqam chay *Abrajanda karu willkandinda ufrisirqan, yumbay kay mundupi tiyaqkunata kamachinanllapa. Piru manam *Muysispa liyningunata kasushqanraykuchu, chayshinaqa ufrisirqanqa. (Chaqa Abrajamba tyimpumbiqam manaraq karqan chu chay liykunaqa.) Ashwanmi chayshina ufrisirqanqa, allita Dyuspi kriyishqanrayku. Chayshina kriyiptinmi, Taytanchiq Dyusqa uchangunamanda pirdunashpa, manana nima uchayuqpaq riqsirqan. ¹⁴Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqllapam, noqanchiqkunatapis washawanchiqllapa, paywan kawsananchiqllapa. Manam washawanchiqchu Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuqa. Chaqa atiptinchiq washakayta, liykunata kasushpaqam, mana nimapaq balinmanchu Jisuspi kriyinanchiqqa. Tayta Dyus Abrajanda chay ufrisishqambismi mana nimapaq balinmanchu. ¹⁵Mana kaptin Muysispa liyningunaqam, runakunaqa mana may uchayuqchu kanmanllapa. Piru Muysispa liyninguna kashqanraykum, achka uchayuqkuna mas kastigadu rinllapa kaq, chay liykunata mana kasushqanllaparayku.

¹⁶Chaymi Taytanchiq Dyusqa Abrajanda ufrisirqan dibaldilla yanapanan, paypi kriyishqanrayku. Chayshinallam noqanchiqkunatapis

dibaldilla yanapawanchiq, suq rrigaluta qowanchiqmanshina. Chaymi Dyuspi kriyiqkunaqa Abrajamba wambranshinana kanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam mana yanapanchu Muysispa liyningunata kasuqkunatallaqa. Ashwanmi yanapan Abrajanshina paypi yumbay kriyiqkunatapis. ¹⁷Chaqa Abrajanqam allita Dyuspi kriyirqan. Yach'arqanmi: Tayta Dyusmi kamachikushpalla, tukuy imata ruran. Wañuqkunatapisimi kawsachin, nishpa. Chaymi Dyusqa Santu Librumbi kayshina nin: “Abrajan, qamtam akrashushqa kani, achka nasyumbi tiyaqkunapa agwilunshina kanayki”, nishpa.^h Chayshina niptinmi, Abrajanqa allipta kriyirqan.

¹⁸⁻¹⁹Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda nishqa karqan: “Warmiki *Sarapim suq churiyuq kashpa, achka *nasyungunapi tiyaqkunapa karu agwilunllapa ringi kaq”, nishpa. Piru Saraqam mana nunka wambrayuchu kashqa karqan. Chayshina Abrajan mana churiyuq kashpapisimi, Tayta Dyus nishqanda kriyirqan. Piru ancha achka watakunatam shuyarqanllapa, Taytanchiq Dyus nishqanda kumplinambaqqa. Chaymandaqam Abrajanqa warmin Sarawan yaqqana syin watayuq kashpa, wañunan sirkana kaptin, Tayta Dyus nishqanshina, suq wambrayuna karqan. Chayshinam achka nasyungunapi tiyaqkunapa karu agwilun karqan. ²⁰Chaqa Abrajanqam ancha allita kriyishqa karqan: Taytanchiq Dyusmi chay ufrisiwashqanda allipta rin qowaq, nishpa. Chaymi Dyus nishqanda mana shaykuq kriyishpa, ancha alabarqan. ²¹Chaqa ancham yuyakushqa karqan: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq kashpa, yumbay chay ufrisiwashqanda atin rurayta, nishpa. ²²Chaymi Taytanchiq

Dyuspi allita kriyiptinqa, Dyusqa Abrajanda uchangunamanda pirdunashpa, ancha allin runapaqna riqsrqan.

²³Piru Dyusqam mana nirqanchu: “Noqapi kriyiptinmi, Abrajandalla allin runapaq riqsini”, nishpaqa. ²⁴Ashwanmi chayshinaqa nin paypi yumbay kriyiqkunapaqpis. Chaqa noqanchiikunapismi Tayta Dyuspi kriyinchiq: Paymi Siñurninchiq Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. ²⁵Chaqa payqam Churin Jisusta kuntraqkunaman intrigakurqan, uchanchiikunarayku wañunambaq. Chaymandaqam chay wañushqanmanda kawsachimurqan, noqanchiikunata uchanchiikunamanda washawananchiq.

Taytanchiq Dyusmi pirdunawaqinchiq, mana uchayuqpaqna riqsiwanchiq

5 ¹Siñurninchiq Jisukrustupi allipta kriyiptinchiqmi, Taytanchiq Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chaymi manana manchanchiqllapachu: Tayta Dyusmi rin kastigawaqinchiq, nishpaqa. Ashwanmi Jisukristu pirdunawaptinchiq, Tayta Dyus ancha kushikun noqanchiikunawan. ²Chayshina kriyiptinchiqllapam, Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, dibaldilla pirdunawanchiq. Chaymi paypi yuyakushpa, ancha kushikunchiqllapa: Llipyaykaq Tayta Dyuswanmi pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ³Yach'anchiqpismi: Padisishpaqam, mas allita yach'akunchiqllapa Jisuspi mana shaykuq yuyakuyta, nishpa. Chaymi padisishpapis, kushikunchiqllapa. ⁴Chayshina mallipadu kashpa, Jisuspi mana shaykuq kriyiptinchiqqam, Taytanchiq Dyusqa ancha kushikun.

Chayshina kushikushpam, ancha yanapawanchiq, paypi mas allita yuyakunanchiqllapa. ⁵Chaymi Tayta Dyusqa *Santu Ispiritunda qowanchiq, yach'achiwananchiq: Tayta Dyusmi ancha kuyashungillapa, nishpa. Chayshina niwaptinchiqmi, ancha allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusqam yumbay niwashqanchiqta rin kumpli. Manam rinchiqchu penqakuq: Yanqam paypi yuyakushqa kani, nishpaqa.

⁶Chaqa yumbay noqanchiqkunaqam (uchayuy kashpa) mana atirqanchiqchu washakaytaqa. Chaymi Tayta Dyusqa munashqan tyimpupi Churin Jisukristuta kach'amurqan, wañushpa yumbay uchanchiqmanda washawananchiq.

⁷Manam ni pipis munanmanchu wañuyta, ni suq allin kaqta washanam-baqa. Piru kinsapch'i mayqan runa wañunman, suq ancha allin kaqta washanambaq. ⁸Piru noqanchiqkuna uchayuraq kaptinchiqmi, Jisukristuqa wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa noqanchiqkunata allita yach'achiwananchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa. ⁹Chaqa Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chaymi kananqa paywan allina kashpa, mas allita yach'anchiqllapa: Jisukristum rin washawaqninchiq, Tayta Dyus jwisyu diyapi ama kastigawananchiq, nishpa.

¹⁰Chaqa noqanchiqkunam Tayta Dyusta kuntraptinchiqpi, payqa Churin Jisusta kach'amurqan, wañushpa, yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. Chaymi kananqa shumaqta atinchiq kawsayta Dyuswanqa tukuy tyimpupaqa.

¹¹Manam chayshinallachu yanapawanchiqqa. Ashwanmi Churin Jisuswan noqanchiqkunata ancha kushichiwan-chiq. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum

washawashqa kanchiq, shumaqtana Taytanchiq Dyuswan kawsananchiq.

Punta runa Adan rurashqanraykum wañunchiq; piru Jisukristu rurashqanraykum rinchiq kawsaq

¹²Ancha unay tyimpupim chay punta agwilunchiq *Adan Dyusta mana kasushpa, uchata rurarqan. Chaymi wañurqan. Chayshinallam chay Adamba tyimpunmandapacha kanangaman yumbay karu willkanguna wañunchiqllapa. Chaqa yumbayninchiqmi uchata ruranchiqllapa. ¹³⁻¹⁴Chay punta runa Adanqam Dyus kamachishqandaqa mana kasurqanchu. Chay karu willkan-gunapismi manaraq *Muysispa liyninguna kaptin, uchata rurashpa, Adanshina wañurqanllapa. Piru Dyuspa liyningunata manaraq yach'ashpam, paykunaqa mana disprisyarqanchu Dyustaqa chay Adanshinaqa. Chaymi Dyusqa paykunataqa mana rinchu anyaq: "Chay kamachikushqaytam mana kasushqachu kangi", nishpaqa. Piru chay punta runa Adanraykum yumbayninchiq rinchiqllapa wañuq. Piru Jisukristuraykum tukuy tyimpupaqa rinchiqllapa kawsaq.

¹⁵Chaqa chay Adan uchata ruraptinmi, yumbay runakuna, warmikuna wañunchiqllapa. Piru Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusqa achka runata, warmita dibaldilla washawashqa kanchiqllapa, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

¹⁶Chaymi Dyus rurashqanda mana nimapis igwalchu chay Adan rurashqanwanqa. Chaqa Adanmi suq uchatalla rurashpa, yumbay runata, warmita ancha dañachiwashqa kanchiq, uchayuy kananchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa listuna karqan, noqanchiqkunata kastigawananchiq. Piru kananqam Jisukristu wañushqanrayku, Taytanchiq Dyusqa yumbay chay uchanchiqmanda dibaldilla pirdunawan-

chiq. ¹⁷Manchu chay runa Adanlla uchata rurashpa, ancha dañachiwashqa kanchiq, yumbayninchiq wañunanchiqpaq. Piru Jisukristullam wañushpa, achka noqanchiqkunata washawashqa kanchiq. Chaymi Tayta Dyusqa dibaldilla yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq, suq bidapi pudirniyuq kananchiq.

¹⁸⁻¹⁹Chay agwilunchiq Adan Taytanchiq Dyusta mana kasushpa, uchata ruraptinmi, yumbay noqanchiqpis uchata rurashpa, uchayuq kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay runata kastigawananchiq karqan. Piru Jisukristu ancha allin kashpa wañushqanraykum, Taytanchiq Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq, amana kastigadu kananchiq. Chaqa Churin Jisukristu Tayta Dyusta allita kasushqanraykum, paypi yumbay kriyiqkunataqa mana nima uchayuqpaqna riqsiwanchiq. ²⁰Tayta Dyusqam liyningunata Muysista qorqan, yumbayninchiq yach'ananchiq: Uchayuqkunam kanchiqllapa, nishpa. Piru chayshina yach'ashpapismi, mas uchata rurarqanchiqllapa. Piru chayshina ancha uchayuqkuna kaptinchiqismi, Taytanchiq Dyusqa ancha allin kashpa, yumbay uchanchiqmanda pirdunawarqanchiq. ²¹Chaqa yumbay runakuna, warmikuna uchata rurashpaqam, wañunanchiqna karqanchiqllapa. Piru Jisukristum wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymi paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyusqa ancha allin, ancha pudirniyuq kashpa, pirdunawashqa kanchiq, paywan syilupi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

**Jisuspi kriyishpaqa,
ama uchata rurashunchu**

6 ¹Mayá, kananqa ñimatam yuyanchiqllapa? Taytanchiq Dyus kuyawaqninchiq, tukuy uchanchiqmanda pirdunawaptinchiq, ñimas uchatachu rurashun, chay uchaman-

dapis pirdunawananchiq? ²iManám! iAmar nimatapis uchataqa rurashunchu! Chaqa Jisuspi kriyishpaqam, chay unay bidanchiqtaqa pambashqashinana kanchiq, amana nima uchata rurashpachu kawsananchiqllapa.

³Qamkunaqam allita yach'angillapa: Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpa, shutikushpaqam, paywanna pulla pambadushina karqanchiq, nishpa. Chayri Jisukristu pambadu kashqan-shina, noqanchiqkunapis chay unay bidanchiqta pambashun, amana maluta rurananchiqllapa. ⁴Chaqa Jisukristupi kriyishpaqam, pay pambakashqanshina noqanchiqkunapis yakupi shutikushpa pambakarqanchiq. Chaymandaqam yakumanda llusqishpaqa, mushuq bidayuqna kanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam noqanchiqtapis yanapawanchiq, mushuq bidapina kawsananchiqllapa.

⁵Jisukristu wañushqanshinam noqanchiqkunapis wañushqashinana kanchiqllapa, amana uchata rurananchiqllapa. Chayshinalla Jisukristu kawsamushqanshinam, noqanchiqkunapis rinchiqllapa kawsamuq. ⁶Kanan allitam yach'anchiqllapa: Jisukristum wañurqan suq kruspi klabaptinllapa, nishpa. Chaymi pay wañushqanshina, noqanchiqkunapis wañushqashinana kanchiq, amana uchata rurananchiqllapa. Piru Jisuspi manaraq kriyishpaqam, chay mana baliq yuyayninchiqkunata kasurqanchiqllapa suq patrundashina. Piru kananqam chay yuyaykunaqa manana atinchiu kamachiwayninchiqta, uchata rurananchiqqa. ⁷Chaqa suq runa wañushqaqam manana pitapis kasunchu, uchata ruranambaqqa. (Chayshinallar noqanchiqkunapis kashunllapa). ⁸Chaymi noqanchiqkuna

wañushqashina kashpaqa, allita yuyakunchiqllapa: Jisukristuwanmi pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ⁹Chaqa yach'anchiqpismi: Jisukristum wañushqanmanda kawsamushpa, wañuyta binsirqan. Chaymi manana nunka rinchu wañuriq, nishpa. ¹⁰Chaqa payqam suq kutindalla wañurqan, *dyabluta binsishpa, uchanchiqkunamanda washawananchiq. Chayman-daqaq wañushqanmanda kawsamushpaqa, Taytanda sirbishpa kawsaykan. ¹¹Chayshinar qamkunapis wañushqashina kayllapa, amana uchakunata ruranaykillapa. Kananmandaqar Siñurninchiq Jisukristu yanapashuptin, Taytanchiq Dyusta sirbishpa kawsayllapa.

¹²⁻¹³Chayshina kriyiptikillapam, Dyusqa mushuq bidatana qoshushqallapa. Chayri chay mana baliq yuyaynikunata dijashpa, kwirpuykillapata sujitashpa, amana nima maluta rurayllapachu. Ashwanri tukuy kwirpuykita, yuyaynikunatapis Dyusta intrigayllapa, pay munashqanda rurashpa kawsanaykillapa. ¹⁴Manam rinchiqllapachu washakaq *Muysispa liyningunata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta Dyuspi yuyakuptinchiq, payqa dibaldilla washawanchiqllapa. Chaymi chay mana baliq yuyayninchiqkunapaq manana atinllapachu amalasqa kamachiwayninchiqta, uchakunata rurananchiqqa.

Dyusta allita kasushun

¹⁵Piru Tayta Dyus chayshina dibaldilla washawaptinchiqqa, ¿atinchiqllapachu kawsayta uchata rurashpa? ¡Manám! ¡Amar nima uchataqa rurashunchu! ¹⁶Chaqa qamku-naqam allita yach'angillapa: Suq runa patrumbi trabajaqqam chay patrundalla kasun, ¿manachu? Chayshinallam Taytanchiq Dyusta kasuptikillapaqa,

payqa rin uchaykimanda pirdunashuq, amana uchayuqkuna kanaykillapa. Piru *dyabluta kasushpa, uchata rurashpaqam, ringillapa chingaq. ¹⁷Manchu unayqa amalas uchata rurashpaqa, dyablupa *randishqa kriyadunshina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyuspaq yach'akushpaqa, paytana tukuy shunqo allita kasuykangillapa. Chaymi noqaqa Dyusta ancha pagikuni. ¹⁸Chaqa Taytanchiq Dyusqam qamkunata ancha yanapashushqa, amana uchata rurashpa, librina kawsanaykillapa. Chaymi kananqa Tayta Dyus munashqanda rurashpa kawsaykangillapa. ¹⁹Chaymi kay kumparasyunwan bidaykipaq rini yach'achishuqllapa, allita intyindinayki. Chaqa kayshina mana yach'achishuptyiqam, mana atingillapachu allita intyindiyaqa. Unayqam dyabluman intrigakashpa, paytalla kasushpa, kawsarqaykillapa, randishqa kriyadu patrunninda kasuqkunashina. Chaymi ancha qawch'u karqaykillapa, uchata ruranaykillapa. Piru kananqar intrigakayllapa Dyusman, ancha qawch'u kanayki, alli kaqkunatalla ruranaykillapa.

²⁰Unayqam uchata rurashpaqa, mana baliq patrumba kriyadunguna karqaykillapa. Chaymi mana munarqaykillapachu allita kawsayta. ²¹Piru chayshina uchata rurashpaqam, ¿imatam ganarqaykillapa? ¡Manam nimatapis ganarqaykichu! Ashwanmi chinganayki karqaykillapa. Chaymi kananqa chay rurashqaykita yuyashpa, ancha penqakungillapa. ²²Piru Taytanchiq Dyusmi chay uchaykikunamanda washashushqallapa, amana dyablupa kriyadunguna kanaykillapa. Chaymi kananqa Dyusta sirbiptikillapa, payqa ancha yanapashungi, paytana allita kasushpa kawsanaykillapa. Chayman-

daqam syiluman rin apashuqllapa, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa. ²³Piru uchata rurashpaqam, pagunchiqta rinchiq ch'askiq. Chay paguqam rin kaq infyirnu. Piru Jisukristupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa dibaldilla syiluman rin apawaqninchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

**Pabulum suq kumparasyunda
rurarqan kasarawwan**

7 ¹Kriyiq masitakuna, qamkunaqam allita yach'angillapa liykunapaq. Chay liykunataqam kasunchiqllapa wañunanchiq diyakamanlla, ¿manachu? ²⁻³Mayá, kay kumparasyumba q yuyashunllapa: Chay liykunaqam suq warmi kasarashqata kamachin, qosanwanlla kanabaq wañunan diyakaman. Chaymi suqwan kashpaqa, ancha uchayuqna kidan. Piru qosan wañuptinqam, chay warmiqa sultirashinana kidan. Chaymi munashpa kasaraytaqa, suqwan atin kasarariyta. Chayshina kasarashpa, chay runanwan puñushpaqa, mana uchayuqchu kidan.

⁴Kuyashqay kriyiq masitakuna, chay unay liykunaqam noqanchiqkunapaqqa chay warmipa qosan wañushqanshina. Chaqa kanan noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpaqam, suq warmi suq runawan kasarashqina kanchiqllapa. Chaymi Jisustana kasushpaqa, manana chay unay liykunataqa kasunchiqllapachu. Chaqa kananqam chay kawsamuq Jisuspa warminshinana kanchiqllapa, Taytanchiq Dyus munashqanda rurashpa kawsananchiqllapa. ⁵Piru manaraq kriyishpa Jisuspiqam, *Muysispa liyningunata yach'ashpapis, mana munashpa kasuyta, masta animakarqanchiq uchata rurananchiqllapa. Chaymi kwirpunchiqta kasushpa, chingananchiqpaqna karqanchiqllapa.

⁶Piru Jisuspi kriyishpaqam, manana

chay unay iskibrishqan liykunapa kriyadunshinachu kanchiqllapa. Ashwanmi kananqa Dyuspa *Santu Ispiritun yanapawanchiq, mushuq bidapi librina kawsananchiq, Dyusta kasushpa.

**Noqanchiqllaqam mana atinchiqchu
ancha allita ruraytaqa**

⁷Chayshina kaptinqa, ¿imatam nishun? ¿*Muysispa liyningunaqachu malu, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi chay liykuna niwanchiq: Kaymi alli, kaymi mana allichu, nishpa. Chaqa chay liykunaqam yach'achiwanchiq: Runa masakipa kusasningunata ama anchaqa munakuychu, nishpa. Chayta mana niwaptinchiqqam, chay kusasningunata munakushpaqa, mana yach'ananchiqtachu: Uchatam ruraykani, nishpaqa. ⁸Piru Muysispa liyninguna kamachiwaptin, uchata ama ruranaypaqam, noqaqa masta munarqay chay uchata rurayta. Piru chay liykuna mana kaptinqam, mana yuyanaytachu chay uchakunata ruranaypaqqa. ⁹Chaqa unay tyimpupi manaraq chay liykunata yach'ashpaqam, uchata rurashpapis, yuyarqay: Allin runam kani, nishpa. Piru chay liykunata yach'akushpaqam, masta munarqay uchata rurayta. Chaymi intyindirqay: Rinim chingaq. Manam atinichu chay liykunata kumpliyytaqa washakanaypaq, nishpa. ¹⁰Piru Tayta Dyusqam chay liyningunata qowarqanchiq, allita kasushpa, washakashpa, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Lukismi chay liyningunataqa mana atirqaychu kasuyta. Chaymi chay liykunaqa chingachiwanabaq karqan. ¹¹Piru noqaqam puntata yuyarqay: Yumbay liykunatam atini kasuyta, noqa kikiylla washakanaypaq, nishpa. Chayshina

yuyashpaqam, noqa kikiylla ingañakay-karqay. Chaqa mana atishpa tukuy liykunata kasuytaqam, chinganaypaq karqay.

¹²Chaymi niykillapa: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, ancha *santu, mana nima maluchu, nishpa. ¹³Piru ¿chayshina allin kashpapischu, dañachiwarqan chinganaypaq? ¡Manám! Ashwanmi uchata rurashpa, noqa kikiylla dañakarqay chinganaypaqqa. Piru chay allin liykunaqam yach'achiwarqan: Ancha fiyutam ruraykangi, nishpa. Piru chayshina yach'achiwaptinmi, noqaqa intyindishpa: Uchaykunaqam dañachwaykan chinganaypaq, nishpaqam, masta animakarqay, chay uchakunata ruranaypaq.

¹⁴Allitam yach'anchiqllapa: Chay allin liykunatam Dyuspa Santu Ispirítun qowashqallapa kanchiq, nishpa. Piru noqaqam mana allitaqa ruranichu. Chaqa kwirpuy munashqandalla rurashpam, *dyabluta kasuykani suq *randishqa kriyadu patrunninda kasuqshina. ¹⁵Piru noqaqam mana intyindinichu: ¿Imaraykum uchata rurani? nishpaqa. Chaqa munashpa allita ruraytapismi, mana atinichu. Chayshina mana munashpa uchata ruraytapismi, chay uchakunata rurani. ¹⁶Chaymi uchata mana munashpa ruraytaqa, intyindini: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, nishpa. Piru chayshina intyindishpapismi, chay uchakunata rurani. ¹⁷Chaqa shunqoypi kaq mana baliq yuyayniykunam animachiwan, chay uchakunata amalas ruranaypaq. ¹⁸Chaymi munashpa allitalla ruraytapis, mana atinichu. Chayraykum yach'ani: Ancha uchayqu runam kani, nishpa. ¹⁹Chaqa munashpa allitalla ruraytapismi, mana atinichu. Ashwanmi mana munashpapis, chay

uchakunata rurani. ²⁰Chayshina mana munashpapismi, jiñuyrayku uchakunata rurani. Chaqa shunqoypi uchakuna kaptinmi, chay mana baliqkunata rurani.

²¹Chaymi allitalla munashpa ruraytapis, ashwamba uchakunata rurani. ²²Piru Dyuspa liyningunaqam ancha gustawan shunqoypi. ²³Piru chayshina gustawaptimbismi, noqaqa uchayqu kashpa, ishkaq yuyayniyuq kani. Suq yuyayniymi Dyusta ancha munan kasuyta. Piru suq yuyayniyqam kwirpuy munashqandalla ancha munan rurayta. Chaymi chay yuyayniykunaqa suq girrapishina pilyaptin, mana atinichu allita rurashpa kawsaytaqa. Chaqa suq prisushinam chay mana baliq yuyayniyta kasuni. ²⁴Chaymi ancha llakishpa yuyani: ¿Piraq yanapanwanman, chay mana baliq yuyayniykunata dijanaypaq, ama chinganaypaq? nishpa. ²⁵¡Taytanchiq Dyusllam Siñurninchiq Jisukristuwan atin yanapawaytaqa! ¡Chaymi paykunata ancha pagikuni!

Piru nishushqayshinam, ishkaq yuyayniyuq kashqa kani. Suq yuyayniymi Dyuspa liyningunata ancha munan kasuyta. Piru suq yuyayniyqam uchakunata ancha munan rurayta. Chaymi noqa sapalayllaqa mana atinichu allitalla rurashpa kawsaytaqa.

**Dyuspa Santu Ispirítunmi
yanapawanchiq, kayshina
kawsananchiqllapa**

8 ¹Kananqam Jisukristupi yuyakuqkunataqa Tayta Dyusqa tukuy uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, manana rinchu kastigawaqninchiq. Chaqa mananam kwirpunchiq munashqan uchakunata rurashpachu kawsananchiqllapa. Ashwanmi Dyuspa *Santu Ispirítunda kasushpana kawsan-

chiqllapa. ²Chaymi noqaqa Jisukristupi yuyakushpa, Santu Ispiritunda kasuptiyqa, mushuq bidata qowashqa. Chaqa payqam yanapawan, amana uchata rurashpa kawsanaypaq. Chaymi manana rinichu chingaq. ³Piru noqanchiqkunalla ancha munashpa *Muysispa liyningunata kasuytaqam, uchayuykuna kashpa, mana atirqanchiq-llapachu kumpliyytaqa. Chaymi chay liykunaqa mana atirqanchu washaway-ninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi chay liykunamanda mas pudirniyuq. Chaymi Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, kwirpuyuy runa kanambaq. Chayshina kwirpuyuy kashpapismi, mana nima uchata ruraraqanchu. Piru suq kruspim wañurqan, uchanchiqkunapaq pagarakunambaq, amana kastigadu kananchiqllapa. ⁴Chayshinam wañurqan, Dyustana kasushpa kawsananchiqllapa. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunqam yanapawanchiq, Dyus kamachikushqanda kasushpa, amana kasunanchiq mana baliq yuyayninchiqkunataqa.

⁵Chaqa wakin runakunaqam mana baliq yuyayningunata rurashpaqa, kwirpun munashqandalla yuyanllapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kasuqku-naqam Dyus munashqandalla yuyanllapa. ⁶Chaqa noqanchiqkuna kwirpunchiq mana alli munashqanda yuyashpaqam, tukuy tyimpupaq rinchiqllapa chingaq. Piru Tayta Dyus munashqanda yuyashpaqam, paywan pulla kushikushpa, tukuy tyimpu shumaqta rinchiqllapa kawsaq. ⁷Piru wakin runa, warmi kwirpun munash-qandalla rurashpaqam, Tayta Dyusta kuntraykanllapa. Chaqa manam munan-llapachu ni atinllapachu Dyuspa liyningunata kasuytaqa. ⁸Chaymi paykunaqa munashqandalla rurashpa,

mana atinllapachu Tayta Dyusta kushichiyytaqa.

⁹Piru qamkunaqam mana paykunashi-nachu kawsangillapa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun shunqoykipi tiyan. Chaymi payta kasushpa kawsan-gillapa. Piru mayqanniki Jisuspa Santu Ispiritun mana tiyaptinqam, mana Jisukristuwanchu kangillapa. ¹⁰Piru kananqam Jisukristupa Ispiritun noqanchiqkunapi tiyaptin, Tayta Dyusqa manana uchayuyppaq riqsiwan-chiqllapa. Chaymi *ispiritunchiqqa manana rinchu wañuq. Piru kwirpun-chiqmi wañun, chay unay uchakunata rurashqanchiqrayku. ¹¹Kanan Dyuspa chay Santu Ispiritunmi Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam Ispiritunqa noqanchiqku-napi tiyashpa, rin kawsachimuy kwirpunchiqta wañushqanmanda.

¹²Chaymi masitakuna, Tayta Dyusta ancha dibiranchiq, chayshina wañushpa, washawashqanchiqrayku. Chayri amana kawsashunchu chay mana baliq yuyayninchiqkunata kasushpaqa.

¹³Chaqa chay mana baliq munashqay-kita rurashpaqam, wañushpa ringillapa chingaq. Piru Dyuspa Santu Ispiritun yanapashuptinmi, chay mana baliq kusaskunataqa amana ruranykillapa, Dyuswan pulla ringillapa kawsaq.

¹⁴Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpaqa, Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. ¹⁵Chaqa chay Santu Ispiritundaqam mana ch'askirqanchiqchu suq *randishqa kriyadushina, Taytanchiq Dyusta manchananchiqqa. Ashwanmi paytaqa ch'askirqanchiq, Tayta Dyuspa wambranguna kananchiq. Chaymi kananqa dirichuyuy kanchiq Dyusta ninanchiq: "Taytaymi kangi", nishpa. ¹⁶Chaqa chay Ispiritunqam noqanchiq-kunapi tiyashpa niwanchiqllapa:

“Dyuspa wambrangunanam kangillapa”, nishpa. ¹⁷Chaymi Churin Jisukristuwan pulla rinchiqllapa ch'askiq suq shumaq irinsyata. Chaqa kay mundupi Jisuspi kriyiptinchiq, suqkuna padisichiwanchiq. Piru chayshina padisishpaqam, syilupi Jisuswan pulla llipyashpa, rinchiqllapa kamachikuq.

Taytanchiq Dyustam shuyaykanchiq, syiluman apawananchiq

¹⁸Kay pachapiqam ancha ñakanchiqllapa. Piru allitam yach'ani: Suq diyam syilupi ancha llipyaq Siñurninchiqwan kushikushpa, rinchiqllapa yach'aq: Kay kushikushqanchiqpaqam chay ñakashqanchiqqa mana nimachu kashqa, nishpa. ¹⁹Tayta Dyus tukuy ima rurashqanmi ancha shuyakuyan, Dyusqa noqanchiqkunapaq ninambaq: “Kaykunam wambraykuna”, nishpa. ²⁰⁻²¹Chaqa runakuna uchakunata ruraptinllapam, Tayta Dyusqa دچارقان, pay tukuy ima rurashqanguna dañakanambaq. Piru chayshina dijashpapismi, ufrisikurqan: “Suq diyam yumbay wambraykuna noqawan pulla llipyashpa, rinllapa kamachikuq. Mananam rinllapachu wañuq. Chay diyapiqam tukuy ima rurashqayqa manana rinchu dañakaq. Ashwanmi allichaptiy, chay rurashqaykunaqa rinllapa kushikuq chay wambraykunawan”, nishpa.

²²Chaqa yach'anchiqllapam: Tayta Dyus tukuy ima rurashqangunam ancha padisishpa kananganam kijakun, suq warmi qeshyanambaq padisishina. ²³Chaymi noqanchiqkuna *Santu Ispirituwan kashpapis, Dyus chay rurashqangunawan pulla padisinchiqllapa. Piru Taytanchiq Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, yach'ananchiq: Suq diyam masta rin yanapawaqninchiq, nishpa. Chaymi kay

mundupi padisishpapis, ancha shuyakuykanchiq, Tayta Dyus akrashqan wambrangunata yumbay irinsyanchiqta qowananchiqkaman. Chay diyapim payqa suq mushuq kwirputana rin qowaqninchiq. ²⁴Chaqa Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqmi, payqa washawashqa kanchiq, suq diya paypa pullan syilupi kawsananchiq. Lukismi manaraq rikananchiqchu chay ufrisiwashqanchiqtaqa. Piru Dyuswan syilupi kashpaqam, manana nisisaryuchu rin kaq pay niwashqanchiqpi yuyakunanchiqqa. Piru kananqam shuyakuykanchiq, chay manaraq rikashqanchiq kumplinambaq. ²⁵Chaymi manaraq rishpa syilumanqa, mana shaykuq shuyakuykanchiq, chayman rinanchiqllapa.

²⁶Mana yach'aptinchiq Dyusman allita mañakuytam, paypa Santu Ispiritun ancha yanapawanchiq mas allita mañakananchiq. Chaqa ancha syintishpam llakiypaqta, rrugakun noqanchiqkunapaq mana ni palabrakunata rimashpa. ²⁷Kanan Tayta Dyusqam tukuy ima yuyashqanchiqta allita yach'an. Chaymi chay Santu Ispiritun noqanchiqpaq mañakushqanda ancha allita intyindin. Chaqa chay Santu Ispirituqam Taytanchiq Dyus munashqanshinalla mañakun.

Tayta Dyuswanmi tukuy ima mana allikunata atinchiq binsiyta

²⁸Yach'anchiqllapam: Tayta Dyusmi qayawashqa kanchiq, pay munashqanshina kawsananchiq. Chaymi payta kuyaqkunataqa tukuy imapi byinninchiqpaq yanapawanchiq, nishpa. ²⁹Chaqa unaymandapacha manaraq nasiptinchiqmi, Tayta Dyusqa riqsiwainchiq akrawarqanchiq, Churin Jisusshina kananchiqllapa, Jisusqa yumbay noqanchiqkunapa kulaka

masanchiqshina kanambaq. ³⁰Chayshina akrawaqninchiqmi, Dyusqa qayawarqanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. Chayshina qayawaqninchiqmi, uchanchiqkunamanda pirdunawaqninchiq, mana uchayuqpaqna riqsiwanchiqllapa. Chaymi Jisukristuqa rin yanapawaqninchiq pudirninwan, payshina llipyashpa, paywan kamachikunanchiq.

³¹Tukuy chayta yach'ashpaqam, allita kayshina yuyakunchiqllapa: Tayta Dyus yanapawaptinmi, mana ni pipis atinqachu binsiwayta, nishpa. ³²Chaqa Tayta Dyusqam mana nimata mich'awaqninchiqchu, sapalan Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, noqanchiqkunapaq wañunambaq. Chayshina kikin Churin Jisusta intrigakushpam, Tayta Dyusqa tukuy imapi noqanchiqkunata rin yanapawaqninchiq, ¿manachu? ³³Chayshina Tayta Dyus akrashqangunata mana uchayuqkunapaq riqsiwaptinchiqqam, mana pipis atinqachu shimbiwayninchiqta: "Uchayuqkunam kangillapa", nishpaqa. ³⁴Chaqa Jisukristum wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiqllapa. Chaymandaqam kawsamushpa, Tayta Dyuspa *allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan, noqanchiqkunata yanapawananchiq. Chaymi mana pipis atinqachu shimbiwayninchiqta: "Uchayuqmi kangi", nishpaqa, kastigadu kananchiqllapa. ³⁵Chaqa mana ni pipis ni mayqambis atinmanchu Jisukristuta disanimachiyta, ama kuyawananchiqqa: ni ñakaykuna, ni llakikuna, ni qesachawaqninchiqkuna, ni ambruna, ni mana kaptin mudananchiq, ni uchayuqkuna jurapawaptinchiq, ni *atun kuchilluwan wanchiwaptinchiq. ³⁶Chaymi *Dyuspa

Santu Librumbi paypaq *rimaqkuna payta nin:

Tayta Dyus, qamta sirbishuptiyllapam, chay kuntrashuqkuna tukuy uras munanllapa wanchiwayllapata. Manchu wishakunata kamalman apanllapa wanchiq (wanchinanllapa). Chayshinallam noqaykunatapis munanllapa wanchiwayta, nishpa.ⁱ

³⁷Piru chayshina munashpa wanchiwayninchiqtam, mana nimatapis atinllapachu binsiwayninchiqta. Ashwanmi Jisukristu ancha kuyawaqninchiq yanapawaqninchiq, Dyuspi allita yuyakushpa, *dyabluta, tukuy ima maluta binsinanchiqllapa. ³⁸Chaymi kawsaykaptinchiq ichu wañuptinchiqpis, mana nimapis atinqachu akrawayninchiqta Tayta Dyusmanda, noqanchiqkunata ama kuyawananchiqqa. Manam atinchu ni mas kamachikuq anjilkuna, ni mas kamachikuq dyablukuna, ni suq laya kamachikuqkuna, ni kay tyimpupi kawsaqkuna, ni shamuy tyimpupi kawsaqkunapis. ³⁹Manamir rinllapachu akrawaqninchiq ni altupi puriqkuna ni kay allpapa warambi kaqkuna ni suq laya kaqkunapis. Chaqa Taytanchiq Dyusmi Siñurninchiq Jisukristuta kach'amushpa, ancha allita yach'achiwashqa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa.

Dyusmi akrashqa isrraylinukunata, nasyunnin kanambaqllapa

9 ¹Kriyiq masitakuna, Jisukristupi tukuy shunqo kriyiptiyimi, Dyuspa *Santu Ispiritun shunqoypi tiyashpa yanapawan, allip kaqtalla qamkunata nishunaypaq. Chaymi kayta niykillapa, mana nimata llullakushpachu: ²Ancham

llakini (llaqta masiy isrraylinukunapaq, Jisuspi mana kriyiptinllapa. Chaqa chay llaqta masiykunatam ancha kuyani.)

³Chaymi atishpaqa, intrigakayman paykunapa rrimplasun chinganaypaq, paykunata washanaypaq. ⁴Chaqa noqaqam paykunawanqa *Isrrayilpa karu willkanguna kanillapa. Tayta Dyusmi akrawarqanllapa, paypa wambranguna kanayllapa. Unay agwiluykunam Tayta Dyuspa lliypayninda rikarqanllapa. Chaymandaqam paykunawan suq tratuta rurashpa, *Muysispa liyningunata qorqan. Paykunataqam yach'achirqan, paytalla adurananllapa. Paykunataqam ufrisirqan, *Akrashqan Washadurta kach'amunambaq. ⁵Chaqa chay unay isrraylinu agwiluykunapa karu willkangunam kanillapa. Noqaykunamandam Dyus Akrashqan Washadur Jisuspi nasirqan. Payqam Dyus. Chaymi tukuy imata, tukuy maypi kamachin. Chayri payqa tukuy tyimpu alabashqa kanqa. iChayshina kanqa!

⁶Dyusqam isrraylinukunata ufrisishqanda mana qonqarqanchu. (Ashwanmi kumplirqan.) Piru chay unay agwiluyllapa Isrrayilpa karu willkanguna kashpapisimi, mana yumbayniychu Dyuspa wambranguna kanillapa.

⁷Chaqa *Abrajamba mirayningunamanda kashpapisimi, mana yumbayniyllapachu Dyuspa lijitimu wambrangunaqa kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda kayshina nirqan: “Churiki *Isakmandallam lijitimu willkaykikunaqa kanqa”, nishpa. ⁸Chaymi yach'anchiqllapa: Abrajamba mirayninguna kashpapisimi, mana yumbaychu kashqa Dyuspa wambrangunaqa, nishpa. Ashwanmi Dyuspi kriyiqkunatalla akrrarqan, wambranguna

kanambaqqa. Chayshina Abrajan Dyuspi kriyiptinmi, chayshinalla paytapis ufrisishqa karqan: Churiyuqmi ringi kaq, nishpa. ⁹Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda kayshina ufrisishqa karqan: “Suq watamanda kutimuptiyimi, warmiki *Sara qeshyanqa churikita”, nishpa.

¹⁰Manam Abrajanwanllachu chayshinaqa karqan. Ashwanmi churin Isakpis warmin *Rribikapi ish kay churiyuq karqan. ¹¹⁻¹³Piru manaraq nasiptin chay churingunam, manaraq ni uchata ni allita ruraptinllapa, Tayta Dyusqa Rribikata nirqan: “Punta nasiq wawaykim chay iki nasiq wawaykita rin kasuq”, nishpa. Chayshinallam Taytanchiq Dyuspi *Santu Librumbi nirqan: “*Jakubum gustawan. (Chaymi payta akrashqa kani, nasyunniypa agwilun kanambaq.) Piru masan *Isawmi mana gustawanchu. (Chaymi paytaqa mana akrashqachu kani chay nasyunniypa agwilun kanambaqqa)”, nishpa. Chayshina manaraq ni allita ni maluta ruraptinllapam, Tayta Dyusqa chay ish kay masapuramanda suqta akrrarqan, nasyunnimba agwilun kanambaq. Pay munashqandallam chayshinaqa akrrarqan.

¹⁴Chayshina Taytanchiq Dyus gustashqan runata akrraptinqam, ñatinchiqchu niyta: “Tayta Dyusqam mana allitachu rurashqa”, nishpa? iManám! Chayshinaqa ama rimashunllapachu. ¹⁵Chaqa Tayta Dyusqam Muysista nirqan: “Mayqanda munashpa yanapaytaqam, yanapashaq. Mayqanda munashpa llakipaytaqam, llakipashaq”, nishpa. ¹⁶Chaymi Dyusqa mana yanapanchu suq runata, chay runaqa ancha munashqanrayku yanapanambaqqa ichu ancha trabajashqanrayku.

Ashwanmi Tayta Dyusqa llakipashpa pay kikin munashqanda yanapan.

¹⁷Chaymi Tayta Dyusqa librumbi chay unay gubyirnu *Farunda nirqan: “Farun, qamtam ancha pudirniyuqta rurashushqa kani. Chaymi kuntrawapti-kiqua, noqa rini binsishuq, yumbay kay mundupi tiyaqkuna yach'anambaq: Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha shumaq famayuq”, nishpa. ¹⁸Chaqa Dyus kikin munashpam, wakin runakunata llakipan, wakin angu shunqoyuq runakunataqam jwrtiyachin, chayshinalla kidananllapa, nishpa.

¹⁹Piru kinsapch'i suqniki Dyusta munashpa wichupayta noqata kayshina niwangiman: “Dyusmi yumbayninchiqta rurawashqa kanchiq, paypi kriyiqkunata, mana kriyiqkunatapis. Chayri angu shunqoyuqta rurawashpaqa, ¿Imaraykum rin kastigawaq, uchata ruraptiyqa?” nishpa. ²⁰(Piru chayshina nishpaqam, mana allip kaqtachu rimaykangi.) Chayshinaqa ¿pitaq kangi Tayta Dyusta rrispundinaykiqa? Tayta Dyusqam suq runa mangata ruraqshina. Qamqam chay mangashina kangi. Chaymi mana dirichuyuqchu kangi Dyusta rrispundinaykiqa: “¿Imaraykum kayshinaqa rurawashqa kangi?” nishpa. ²¹Chaqa Tayta Dyus mangata ruraqshina kashpaqam, pay munashqanda atin rurayta. Chaymi mitumanda wakin mangakunataqa ancha baliqta atin rurayta, fyistakunapilla yanukunanllapa. Chay mitumandallam atin rurayta mana yaqqa baliq mangakunatapis, chaykunapi tukuy diyakuna yanukunanllapa.

²²Chayshinallam Tayta Dyusqa runakunawambis ruran, yach'achiwananchiq: Ancha pudirniyuq kashpam, atini kastigayta chay

uchayuqkunata, nishpa. Piru ancha allin kashpam, mana daschu kastigan chay chinganambaq kaq uchayuqkunataqa. Ashwanmi paykunataqa ancha achka tyimpupaq agwantan. ²³Chayshina paykunata agwantashpam, noqanchiqkunata llakipawaqninchiq, ancha yanapawashqa kanchiq, intyindinan-chiq: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha allin, nishpa. Chaymi unaymandapacha tukuy imata allicharqan, noqanchiqkunata washawaqninchiq, paypa lliypaykaq lugarninman apawananchiq. ²⁴Chaqa Dyusqam akrawashqallapa kanchiq isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis, paypa wambranguna kananchiqllapa. ²⁵Chaymi *Dyuspaq rimaq Usiyaspa librumbi Tayta Dyus kayshina nin:

Chay mana wambray kaqkunatam nishaq: “Wambraykunanam kangillapa”, nishpa. Chay mana kuyashqakunatam nishaq: “Ancham kuyaykillapa”, nishpa.^k

²⁶Chay librumbillam Tayta Dyusqa nimbis:

Suq lugarpim qamkunata nishurqaq-llapa: “Manam noqapa wambraykunachu kangillapa”, nishpa. Piru kananqam chay kikin lugarpilla rini nishuqllapa: “Noqa kawsaq Dyuspa wambraykunanam kangillapa”, nishpa.^l

²⁷⁻²⁸Piru Dyuspaq rimaq *Isaiyasmi isrraylinukunapaq nirqan: “Tayta Dyusqam chay rimashqanda kumplishpa, yumbay kay mundupi tiyaqkunata ancha allita das rin jusgaq. Chaymi chay *Israyilmanda kaqkuna, ancha achka aqoshina kashpapis, wakingunalla washadu rinllapa kaq jwisyu diyapi,” nishpa.^m ²⁹Chaymi chay kikin Isaiyas ancha unayna nirqambis:

Ancha pudirniyuq Tayta Dyus mana llakipawaptinchiqqam, yumbay noqanchiqkuna ushyakashqana kananchiqta. Chay *Suduma llaqtashina, Gumurra llaqtashinam yumbayninchiqna chinganchiqllapata, nishpa.ⁿ

Isrraylinukunapismi Jisuspi kriyishpa atinllapa washadu kayta

³⁰Chayta yach'ashpaqa, ¿imatam nishun? Chay mana isrraylinu kaqkunaqam mana nimatapis rurarqanllapachu, Tayta Dyus paykunata pirdunanambaqqa. Piru paykunaqam Tayta Dyuspi allipta kriyiptinllapa, payqa pirdunashpa, mana nima uchayukunapaqna riqsin. ³¹Piru isrraylinukunaqam *Muysispa liyningunata ancha munashpa kasuytapis, mana atirqanllapachu kumpliya. Chaymi Tayta Dyusqa mana pirdunarqanchu paykunataqa. ³²Chaqa paykunaqam yuyarqanllapa: Liykunata kumplishpam, noqa kikiylla atini washakayta, nishpa. Piru manam munarqanllapachu Jisuspi kriyiyta, paykunata pirdunanambaqqa. Chaymi paykuna suq rumipi trumpisashpa bulakaqshina karqanllapa. ³³Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi Jisuspaq kayshina nin:

*Siyun llaqtapim suq allin rumitashina rurashaq. Chay rumipim achka runakuna trumpisashpa, bulakanqallapa. Piru chay rumipi kriyiqkunaqam mana nimatapis rinllapachu penqakuq: “Yanqam kriyishqa kani”, nishpaqa. Chaqa paykunataqam ancha rini yanapaq, nishpa.^o

10 ¹Kuyashqay masitakuna, tukuy shunqoywanmi ancha munani, *isrraylinu masiykuna washadu

kananllapa. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, paykunata washanambaq. ²Chaqa allip kaqtam niykillapa: Paykunaqam ancha munanllapa Tayta Dyusta kasuyta. Piru manam intyandinllapachu pay nishqandaqa. ³Chaqa manam intyandinllapachu: Tayta Dyusqa imashinam uchanchiqmanda pirdunawanchiq, nishpaqa. Ashwanmi munanllapa paykuna kikinlla allita rurayta washakanambaq. Chaymi mana munanllapachu Dyus nishqanshina Churin Jisukristupi kriyiytaqa. ⁴Piru Jisukristuqam yumbay liykunata kumplishpa, wañurqan, uchanchiqkunaq pagarakunan. Chaymi manana balinchu chay liykunata kumplinanchiq washakananchiqqa. Ashwanmi Jisuspi kriyiptinchiqllapa, payqa washawan-chiq.

Tayta Dyusmi yumbayta munan washayta

⁵Piru wakín runakunaqam munanllapa liykunata kasuyta, paykuna kikinlla washakananllapa. Chaymi paykunapaq *Muysisqa kayshina iskibrirqan: “Suq runa washakanambaqqa, Tayta Dyuspa yumbay liyningunata allita kasushpa kawsanqa”, nishpa.^p [Nuta: Piru manam ni pipis atinchu kumpliya yumbay chay liykunataqa.]

⁶Chaymi Tayta Dyusqa nin: “Churiypi kriyiptikillapaqam, rini washashuqllapa, nishpa. Chayri ama yuyayllapachu: ¿Mayqan runatam kach'ashun syiluman, *Dyus Akrashqan Washadurta kay pachaman apamunambaq? nishpaqa. (Chaqa chay Washadurqam shamushqana.) ⁷Ama ni yuyayllapachu: ¿Pitam kach'ashun *wañuqkunapa lugarninman, *Dyus Akrashqan Washadurta wañushqanmanda kawsachimushpa, kay pachaman

apamunan? nishpa. (Chaqa Washadurninchiqmi wañushqanmanda kawsamushqana.)”⁸Chaymi Muysispa librumbiqa nimbis: “Manam trabajuschu Tayta *Dyuspa shumaq nutisyanda intyindinaykiqa. Chaqa dasmi atingi shunqoykipi kriyiyta, shimikiwan suqkunatapis willanayki”, nishpa.⁹ Chay kikin nutisyatallam noqaykunapis yach'achikunillapa, chay uyawaqkuna Jisuspi kriyananllapa. ⁹Tukuy shunqoykiwan allita kriyiy: Tayta Dyusmi Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. Chayshina kriyishpa, shimikiwan suqkunata allip kaqta willay: “Jisusmi noqapa kamachikuqniyqa”, nishpa. Chayshina ruraptikiqam, Tayta Dyusqa rin washashuq. ¹⁰Chaqa shunqonchiqwan allipta kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawanchiq. Chaymandaqam shiminchiqwan suqkunata niptinchiq: “Jisukristum kamachikuqniy”, nishpaqa, Dyusqa washawanchiqllapa.

¹¹Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Tayta Dyusqam paypi kriyiqkunata imatapis ufrisishpaqa, tukuy imata rin kumpli”, nishpa.^r ¹²Chayshinam nin yumbay laya runakunapaq. Chaqa Tayta Dyusqam isrraylinukunapa, mana isrraylinu kaqkunapa kamachikuqninchiq. Paypaqqam yumbayninchiq igwalla kanchiqllapa. Chaymi payman mañakuptinchiqqa, ancha allita yanapanwanchiq. ¹³Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam kayshinapis nin: “Mayqan runa ichu warmi Siñurninchiqta rrugaptin washanambaqqam, payqa rin washaq”, nishpa.^s ¹⁴⁻¹⁵Piru manaraq ni pipis kach'apting yach'achikuqtaqa, ñimashinam atinman riyta yach'achikuq

Jisuspaqqa? Chay kach'adukuna manaraq ch'ayapting yach'achikuqqa, ñimashinam suqkunaqa atinmanllapa yach'ayta Jisuspaqqa? Chayshina manaraq yach'ashpa Jisuspaqqa, ñimashinam atinmanllapa paypi kriyiytaqa? Manaraq paypi kriyishpaqa, ñimashinam atinmanllapa rrugayta washanambaqqqa? Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Yach'achikuqkuna ch'ayamuptinqam, ancha shumaq rin kaq. Chaqa paykunaqa Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuqtingam, achka runakuna, warmikuna rinllapa kushikuq”, nishpa.^t

¹⁶Piru chay yach'achikuq runakuna Tayta Dyus nishqanda yach'achikuqtingimismi, mana yumbaychu kriyishqallapa. Chaymi *Dyuspaq chay rimaq *Isayiyasqa librumbi nin: “Tayta Dyus, qambaq yach'achikuqtingyqa, ñipikunataq kriyiwashqallapa? (Wakingunallám)”, nishpa.^u ¹⁷Chayshinallam Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuqtingichiqqa, wakingunaqa uyanllapa. Chay uyaqkunamandam, wakinningunaqa Jisuspi kriyinnllapa.

¹⁸Mayá, tapushqaykillapa: ñManachu tukuy maypi chay shumaq nutisyandaqa uyashqallapa? Arí. Tukuy maypim uyashqallapaqa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Chay yach'achikuqkunam yumbay *nasyungunapi yach'achikushqa, kay pachapa tukuy kuchungunakaman ch'ayastin, nishpa.^v

¹⁹Mayá, mushuqmanda qamkunata tapurishqayki: ñIsrraylinu masiykunaqa manachuraq yach'ashqa Dyuspa shumaq nutisyanda? nishpa. Arí, paykunaqam yach'ashqallapa. Chaqa Muysispismi

q 10.8 [Deuteronomio 30.14] r 10.11 [Isaías 28.16] s 10.13 [Joel 2.32]
t 10.14 [Isaías 52.7] u 10.16 [Isaías 53.1] v 10.18 [Salmo 19.4]

Tayta Dyus nishqanda kayshina
iskibirirqan:

Isrraylinukunatam piñachishaq,
mana isrraylinu kaqkunata
washashpa. Chaqa chay mana
intyindiq runakunata kuyaptiymi,
rikawashpallapa, chay isrraylinu-
kuna rinllapa paykunataqa
imbidiyaq, nishpa.^w

²⁰Chayshinallam Isayiyaspis mana
nimata manchashpachu, Tayta Dyus
nishqanda kayshina iskibirirqan:

Mana maskawaq runakunam
tariwashqallapa;
mana tapukuqkunatam dijashqa
kani riqsiwananllapa, nishpa.^x

²¹Piru chay Isayiyasllam isrraylinuku-
napaq Dyus nishqanda kayshinapis
iskibirirqan:

Isrraylinukunata mana shaykuq
qayaptiypismi, paykunaqa mana
uyakuqkuna kashpa, mana
munarqanllapachu uyawayta,
nishpa.^y

**Wakin isrraylinukunam
Tayta Dyuspi kriyishqallapa**

11 ¹Mayá, tapushqaykillapa:
¿Tayta Dyuschu *nasyunnin
*Isrrayilmanda akrakashqana? ¡Manám!
Chaqa noqapi yuyayllapa. Noqapismi
isrraylinu kashpa, chay unay agwiluy
*Abrajamba karu willkan Binjamimba
*atun ayllunmanda kani. Piru Tayta
Dyusqam mana akrakashqachu
noqamandaqa. ²Tayta Dyusqam ancha
unaymandapacha yach'arqan: Isrrayli-
nukunatam rini akraq, nasyunniy
kananllapa, nishpa. Chayshina
akrawashpaqam, mana yumbay
noqaykuna isrraylinukunataqa wichuku-
washqachu. ¿Manachu yuyangillapa

*Dyuspaq rimaq *Eliyay Tayta Dyusta
nishqandaqa? Chaqa payqam llaqta
masingunata Tayta Dyuspi kayshina
kulpacharqan: ³“Tayta Dyusitu, kay
llaqta masiykunam qambaq *rimaoku-
nata wanchishqallapa. *Pata altarniki-
kunatam bulashqallapa. Noqatallam
manaraq tariwashqachu wanchiwanan-
llapa. Piru noqatapismi ancha munan-
llapa wanchiwayta”, nishpa.^z

⁴Chayshina Eliyay kulpachapinmi,
Tayta Dyusqa kayshina nirqan: “Manam
qamllachu noqapi kriyingiqa. Ashwanmi
noqaqa 7.000 isrraylinu runakunata
kwidashqa kani, noqatalla kasuwanan-
llapa. Paykunaqam mana qonqorikush-
qachu chay yanqa *amitu laya *Bal
shutiqpa ñawpambi adurananllapaqa”,
nishpa.^a ⁵Chayshinallam kay tyimpu-
pipis Tayta Dyusqa ancha allin kashpa,
wakin isrraylinu masiykunatapis
akrashqa, paypa wambranguna
kananllapa. ⁶Chayshina Tayta Dyus
ancha allin kashqanraykullam
paykunata washarqan. Manam washar-
qanchu, paykuna ancha allita
rurashqanraykuchu. Chaqa paykuna
ancha allin kashpa washakaptingam,
manana balinmanchu Taytanchiq Dyus
paykunata washanambaqqa.

⁷Yumbay chaykunata yach'ashpaqa,
¿imatam intyindinchiqllapa? Chaqa
achka llaqta masiy isrraylinukunam
allita rurashpa, munashqa paykuna
kikin washakayta. Piru manam atishqa-
llapachu washakaytaqa. Piru Tayta
Dyusmi noqanchiqkunata akrawashqa
kanchiq, washawananchiq, Jisuspi
kriyiptinchiq. Piru chay mana munaq
kriyiqkunataqam Tayta Dyusqa masta
jwrtiyachishqa, mas rumi shunqoyuq
kanambaqllapa. ⁸Chaymi *Dyuspa

w 10.19 [Deuteronomio 32.21] x 10.20 [Isaías 65.1] y 10.21 [Isaías 65.2]
z 11.3 [1 Reyes 19.10] a 11.4 [1 Reyes 19.18]

Santu Librumbi chay mana munaq kriyiqkunapaqqa kayshina nin: “Tayta Dyusmi paykunata dijarqan, pay nishqanda ama intyindinanllapa. Chayshina dijaptinmi, allin ñawiyuq-kuna kashpapis, sarkukunashina kidarqanllapa. Rinriyuqkuna kashpapis, surdukunashina kidarqanllapa, Chaymi paykunaqa kanangaman mana intyindinllapachu”, nishpa.^b ⁹Chay karu agwilunchiq *Dabidpismi librumbi kayshina iskibrirqan:

Dyusman mañakuni, chay mana kriyiqkunata *patañapishina piskanambaq, fyistangunapi mikuykaptin, upyaykaptinllapa. Suq runa *atarrayawan piskaduta piskaqshina Tayta Dyusqa piskashpa kastiganqa.

¹⁰Chaymi Dyuspi mana kriyishpaqa, ancha rinllapa pandaq, Dyus nishqanda ama intyindinanllapa. Mana intyindishpaqam, sarkukunashina kanqallapa. Chaymi tukuy tyimpu ñakanqallapa suq runa ancha lllashaqta apaqshina, nishpa.^c

Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatapis achkata rin washaq

¹¹Mushuqmandam tapuriykillapa: ¿Chay isrraylinukuna pandashpaqachu, yumbayna rinllapa chingaq? ¡Manám! Piru paykuna Jisuspi mana munaptinllapa kriyiytam, Dyusqa kumbidashqa chay mana isrraylinu kaqkunata, paypi kriyishpa washadu kananllapa. Chaymi chay isrraylinukunaqa rin imbidyaq chay mana isrraylinu kaqkunata. Chayshina imbidyashpaqa, paqta paykunapis animakanqa, Jisuspi kriyishpa washadu kananllapa. ¹²Piru kay tyimpupim achka isrraylinu llaqta

masyikunaqa mana Jisuspiqa kriyishqa-llapachu. Chaymi Dyusqa chay mana isrraylinu kaqkunata ancha yanapashqa, paypi kriyinanllapa. Piru chay isrraylinukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam, Dyusqa yumbayninchiqta masta rin yanapawaqninchiq.

¹³Piru wakinniqam mana *Isrrayil-mandachu kangillapa. Qamkunatam kayshina niykillapa: Tayta Dyusqam kach'amuwashqa, qamkunapa yach'achikuqniki kanaypaq. Chaymi atishqaykaman munani allita qamkunata yach'achishuyta. ¹⁴Paqtar isrraylinu masiykuna, qamkunata rikashushpa, qamkunashina munanqallapa Jisuspi kriyiyta, washadu kananllapa. ¹⁵Chaqqa Tayta Dyusqam chay mana kriyiq isrraylinu kaqkunamanda akrakashpa, qamkuna furastiru kaqkunata yanapashushqa, paywan alliyashpa, wambranguna kanaykillapa. Chayshina achka llaqta masiy isrraylinukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam, mas shumaq rin kaq. Chaqqa paykunaqam wañushqanmanda kawsamushqanshina rinllapa kaq.

¹⁶Kay ishka kumparasyundam niykillapa: Suq masamanda punta tanda Dyuspa kaptinmi, yumbay chay masapis Dyuspalla. Chayshinallam suq plantapa ch'upana Dyuspa kaptinqam, yumbay chay plantapis paypalla. [Nuta: Chay isrraylinukunapa unay agwilunguna Dyuspi puntata kriyishpaqam, chay masamanda punta rurashqan tandashina, chay plantapa ch'upanshina karqanllapa. Chayshinallam Pablu, chay suq isrraylinu kriyiq masingunapis chay mas ikita rurashqan tandakunashina ichu chay plantapa rikrangunashina karqanllapa.]

¹⁷Piru wakin isrraylinu masiykunaqam Tayta Dyusmanda akrakarqanllapa. Paykunaqam allin *ulibu plantapa

pitishqa rikrangunashina karqanllapa. Qamkuna furastiru kaqkunaqam muntipi yanqa wiñashqa ulibu mana puqoqshina karqaykillapa. Piru Tayta Dyusqam kuyashushpa, chay mana baliq plantapa rikranda kuchushpa, chay allin ulibu plantaman pyisashqashina rurashushqallapa. Chaymi chay allin plantapa ch'upambishinana tiyangillapa. (Chaqqa chay unay isrraylinukunam Tayta Dyuspi allita kriyishpa, pay nishqanda iskibrishqanrayku, qamkunapis atishqallapa kangi Dyuspi kriyiyta.)¹⁸Piru noqaykuna isrraylinukunaqam chay allin ulibupa lijitimu rikrangunashina kashqallapa kani. Qamkuna furastiru kaqkunaqam chay gustunlla wiñaq ulibupa rikrangunashina kashqallapa kangi. Chayri ama yuyayllapachu: Chay isrraylinu kaqkunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa.

Chaqqa qamkuna isrraylinukunarayku Dyuspi kriyishqallapa kangi. Manam qamkunaraykuchu noqaykuna isrraylinukunaqam Dyuspi kriyishqallapa kani. [Nuta: Chay unay isrraylinukunaqam Dyuspa Santu Librunda iskibrishqallapa karqan. Chaymandaqam chay furastiru kaqkunapis chay Santu Libruta uyashpa, Dyuspi kriyishpa, washadu karqanllapa.]

¹⁹Kinsapch'i qamkuna niwangiman: Ariri. Qamkuna isrraylinukunamandam Dyuspaq yach'akushqallapa kani. Piru kananqam Tayta Dyusqa chay mana kriyiq isrraylinukunata wichukushqana suq ulibu plantapa mana baliq rikranda-shina, noqaykunata chay plantanman tandawanambaq, nishpa.²⁰Piru manam yanqachu wichukurqanqa. Ashwanmi paykuna paypi mana kriyishqanrayku, wichukushqa. Chaymandaqam qamkunataqa washashushqa, paypi kriyiptikillapa. Chayri ama yuyayllapachu: Paykunamandaqam masta balinillapa,

nishpaqa. Ashwan umildi kashpa, Tayta Dyusta manchashpa, allita kwidakayllapa, Dyusmanda ama akrakanaykillaqa paykunashina.²¹Chaqqa chay mana kriyiq isrraylinu kaqkunatam wichukurqan, chay allin ulibupa rikrangunata kuchushpa wichukushqanashina. Chayshinallam qamkunatapis rin wichukushuqllapa, paypi mana kriyiptikillapaqa.

²²Mayá, iallita yuyayllapa! Tayta Dyusqam ancha allin yumbaywan. Piru uchata ruraqkunataqam kastigan. Chaymi paymanda akrakaqkunataqa kastigashqa. Piru qamkunataqam ancha yanapashushqa. Chayri Tayta Dyuspi mana shaykuq kriyiyllapa: Paymi ancha allin, nishpa. Piru chayshina qamkunapis mana kriyiptikiqam, rin wichukushuqllapa.²³Piru chay mana kriyiq isrraylinu masiykuna Tayta Dyuspi kriyiptinllapaqam, Dyusqa paykunatapis rin yanapaq. Chaqqa payqam mushuq-manda das atin pyisariyta paykunata chay allin plantamanshina, wambranguna kanambaqllapa.²⁴Qamkuna mana baliq ulibu plantashina kaptikipismi, Jisuspi kriyiptikillapa, Tayta Dyus washashushqa. Piru dasmi atin washayta chay isrraylinu masiykunata, paypi kriyiptinllapa. Chaqqa paykunaqam ulibupa lijitimu rikrangunashina.

Tayta Dyusmi isrraylinukunata kuyashpa, rin washaq

²⁵Kriyiq masitakuna, Tayta Dyus yuyashqandallam munani yach'anaykillapa, amana yuyanaykillaqa: Noqam yumbaymanda mas yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Dyus shunqombilla yuyashqanqam kayshina: Chay isrraylinukunaqam mana tukuy tyimpupaqchu angu shunqoyuqkuna rinllapa kaq. Ashwan Dyus munashqan-

shinam achka furastirukuna Jisuspi puntata rinllapa kriyiq. Chaymandaqam ancha achka isrraylinukunapis paypi rinllapa kriyiq. ²⁶Chaqa Tayta Dyusqam yumbay isrraylinukunata rin washaq, paypi kriyiptinllapa. Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin:

*Siyun llaqtamandam suq

*Washadur rin shamuq, *Jakubupa karu willkangunata uchangunamanda washanambaq.

²⁷ Chaymi paykunawan suq tratuta rini ruraq tukuy uchangunamanda pirdunanaypaq, nishpa.^d

²⁸Piru kananqam chay isrraylinu masiykunaqa *Dyuspa shumaq nutisyandaqa mana munanllapachu kriyiyta. Chaymi Dyusta kuntraykanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa qamkuna furastiru kaqkunata masta yanapashuykangi. Piru Tayta Dyusqam isrraylinu kaqkunataqa kuyawanllaparaq, chay karu agwiluykunata akrashqanrayku. ²⁹Chaqa chay karu agwiluykunata akrashpam, suq tratuta ruraraq, karu willkangunata yanapanambaq. Chaymi mana ñigashpachu, yumbayta rin kumpli. ³⁰Piru chay isrraylinukuna Tayta Dyusta mana kasuptinllapaqam, payqa qamkuna furastirukunata llakipashushpa, yanapashungillapa. Piru unay tyimpupiqam qamkunapis mana kasurqaykichu Dyustaqa. ³¹Chayshinallam kanan chay isrraylinukunapis Dyustaqa mana kasushqallapachu. Piru Tayta Dyusqam llakipashpa paykunata rin yanapaq, qamkunata yanapashushqanshina.

³²Piru yumbay runakuna warmikunam Tayta Dyustaqa mana kasurqanchiqchu. Chaymi karsilpishina karqanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam suq tyimpupaq chayshina dijawarqanchiq, suq tyimpu-

manda llakipawaqninchiq washawanan-chiqllapa.

³³iTayta Dyusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, tukuy imata intyindin! Chaymi mana pipis atinchiqllapachu intyindiya yuyashqangunata, ni rurashqangunata: ¿imapaqmi chaykunata rurashqa? nishpaqa. ³⁴Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “¿Pitaq atinman yach'ayta Tayta Dyus yuyashqandaqa? ¿Ichu pitaq atinman payta yach'achiytaqa?” (Manam pipis atinmanchu.)^e ³⁵“¿Pitaq Dyustaqa imata atishqa qoyta, chaymanta kutichirinambaqqa?” (Manam pipis atishqachu.)^f ³⁶Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpa, kawsachiykan. Chaymi tukuy ima kaqqa Dyuspaqlla. Chayri ipaytalla alabashunllapa tukuy tyimpupaq! iChayshina kanqa!

Tayta Dyusman intrigakashun, payta kasushpa kawsananchiqllapa

12 ¹Kuyashqay masitakuna, Taytanchiq Dyus chayshina kuyawaqninchiq washawaptinchiqmi, ancha rrugaykillapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy kwirpuykiwan payman intrigakashpa, paytalla kasunaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Dyuspaqqa qam kikiki suq shumaq kawsaq ufrinda kangi, paytalla adurashpa, kawsanaykillapa. ²Chayri amana kawsayllapachu kay mundupa mana baliq kustumbringunata rurashpaqa. Ashwanri Taytanchiq Dyusman intrigakayllapa, mushuq yuyayniyuqkuna kanaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Tayta Dyus munashqanda allita ringillapa yach'aq. Chaqa payqam munan, payta kushichishpa, allitalla rurashpa, ancha shumaqta kawsananchiqllapa.

³Tayta Dyusmi, ancha allin kashpa, noqata numbrawashqa, qamkunata paypaq yach'achishunay. Chaymi yumbay qamkunata niykillapa: Ama yuyayllapachu palanganushinaqa. Ashwanri allita yuyayllapa: ¿Taytanchiq Dyuschu yanapawaykan, allita paypi kriyinaypaq ichu mana? nishpa. ⁴Chaqa noqanchiqkunapa kwirpunchiqpiqam kan tukuy ima atinanchiq yuyayta, rikayta, puriyta. Chay kusaskunaqam kwirpunchiqtaqa yanapan suq layawan, suq layawan. ⁵Chayshinallam Jisukristupi allita kriyishpaqa, achka kashpapis, suq kwirpushinallana kanchiqlapa. Chaymi suqwan suqwan yanapanakushpa, shumaqta kawsanchiqlapa.

⁶Tayta Dyusqam pay munashqanshina yumbayninchiqta yanapawanchiq, kadunu suq layapi suq layapi qawch'u kashpa, atinanchiq yanapanakuyta. Chayri Tayta Dyus wakinninchiqta suq kach'akuta niwaptinchiqqa, paypi ancha yuyakushpa, chay niwashqanchiqta yach'achikushun. ⁷Ichu Tayta Dyus wakinninchiqta yanapawaptinchiq, suqkunata yanapananchiqqa, ancha allin shunqonchiqwan allita yanapashun. Ichu yanapawaptinchiq allin duktrinanda yach'achikunanchiqqa, allita yach'achikushun. ⁸Ichu yanapawaptinchiq, suqkunata animachinanchiqqa, allita animachishun. Ichu yanapawaptinchiq ima kaqninchiqwan yanapakunanchiqqa, kushikushpa qoshun, ama ni ashlitata mich'ashpachu. Mayqanninchiq karguyuy kashpaqa, ancha allita yuyashpa, shumaqta kamachikushun. Mayqanninchiq nisitaqkunata yanapashpa, kushikushpa yanapashun.

Dyuspa wambranguna kayshina kawsanqa

⁹Allipta kuyanakushunllapa, ama shiminchiqwanllachu. Uchakunata ancha ch'iqnishpa, allitalla rurashpa,

kawsashunllapa. ¹⁰Jisuspi kriyiq masinchiqkunawan allin masapurashina ancha kuyanakushun. Amar palanganukuna kashunchu. Ashwanri suqwan suqwan rrispitanakushpa, ancha qawch'u kashun, suqkunata alabananchiq.

¹¹Amar qellakunaqa kashunllapachu. Ashwan tukuy shunqo Siñurninchiq Jisuta kuyashpa, ancha allita paypaq trabajashunllapa.

¹²Paypi allita yuyakushpa, kushikushunllapa. Padisishpapis, chay ñakaykunata mana shaykuq agwantashunllapa. Tayta Dyusman tukuy tyimpu mañakushunllapa.

¹³Jisuspi kriyiq masinchiqkunapa iman faltaptin, yanapashunllapa. Noqanchiqkunaman shamuptinllapa, shumaqta ch'ayachishunllapa.

¹⁴Mayqan runakuna padisichiwaptinchiq, Tayta Dyusman mañakushunllapa, paykunata yanapanambaq. Piru amar mañakushunchu, paykunata kastiganambaqqa.

¹⁵Suqkuna kushikuptinqa, pullan kushikushunllapa. Suqkuna waqaptinqa, pullan waqashunllapa.

¹⁶Chayshinar suqwan suqwan suq yuyaylla kashpa, shumaqta kawsashunllapa. Amar palanganuchu kashunllapa: Ancha yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Ashwan mana nimayuy kaqkunawan kashunllapa.

¹⁷Mayqan ima maluta rurawaptinchiqqa, ama kutichishunchu, maluta rurashpaqa. Ashwan yumbaypa ñawpambi allitalla rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁸Chayri atishqanchiqkaman imashinapis yumbaywan shumaqta kawsashunllapa. ¹⁹Kuyashqay kriyiq masitakuna, mayqan runa ima maluta rurawaptinchiqqa, ama paytaqa bingashunllapachu. Ashwanri dijashunllapa, Tayta Dyuslla kastiganambaq.

Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin: “Noqallam rini kastigaq chay maluta rurashuqkunataqa. Chaqa noqallam yumbayta rini pagaraqqa”, nishpa.^g ²⁰Dyuspa chay librubillam nimbis: “Ch'iqnishuqkuna mallaqnaptinqa, qarayllapa. Yakunaptimbis, qoyllapa yakituta. Chayshina paykunata yanapaptikiqam, penqakushpa, ancha rinllapa chupikayaq” nishpa.^h ²¹Chayshinar ama dijakayllapachu, uchakuna binsishunambaqqa; ashwan allitalla rurayllapa, tukuy laya uchata binsinaykillapa.

Awturidarkunata allita kasushunllapa

13 ¹Yumbay awturidarkunata allita kasushunllapa. Chaqa Tayta Dyusmi yumbay chay awturidarkunata dijashqa, kay pachapi kamachikunallapa. Mana dijashqa kaptinqam, mana ni suq awturidar kanmanchu. ²Chaymi chay awturidarkunata kuntraqkunaqa Tayta Dyus rurashqanda kuntraykanllapa. Chayraykum chay kuntraqkunaqa kastigadu rinllapa kaq. ³Chaqa Tayta Dyusmi yumbay awturidarta dijashqa, mana alli ruraqkunata kastigashpa, manchachinanllapa, ama maluta rurananllapa. Manam rurashqachu, alli ruraqkunata kastigananllapaqa. Chayri qamkunaqa allitalla rurayllapa, chay awturidarkunata ama manchanaykillapa. Chayshina qamkuna shumaqta kawsaptikiqam, chay awturidarkunaqa rin alabashuqllapa. ⁴Chaqa paykunaqam qamkuna alli ruraqkunata kwidashushpa, Tayta Dyus munashqanda ruraykanllapa. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, paykunaqa chay mana alli ruraqkunata atinllapa kastigayta. Chayri mayqanniki mana

allita rurashpaqa, ancha manchay chay kastigakuqkunata. ⁵Piru amar kastiguta manchashpallachu kasushunllapa chay awturidarkunataqa. Ashwan kasushunqa, yuyashpa: Allitam munani rurayta, nishpa. ⁶Chayshina allita kwidawaptinchiqqar, impwistukunata pagarashun, paykunata mantyininchiqllapa. Chaqa paykunaqam yumbayta kwidawaqninchiq, Dyus munashqanda ruraykanllapa.

⁷Chayri yumbay dibirakushqanchiqta pagarakushun. Kuntribusyunda manaraq pagarakushpapis, pagarakushun. Suq laya impwistukunata manaraq pagarakushpa, chaykunatapis pagarakushun. Yumbay allin awturidarta rrispitashpa, alabashunllapa.

⁸Amar ni pitapis dibirashunchu. Piru listu kashunllapa, yumbayta kuyananchiqllapa. Chaqa runa masinchiqkunata kuyashpaqam, Tayta Dyuspa yumbay liyningunata kasuykanchiqllapa. ⁹Chaqa *Muysispa liyningunam kayshina niwanchiq: “Warmiyuq ichu runayuq kaqkunaqa suqkunawanqa ama puñuyllapachu; ama pitapis wanchiyllapachu; ama suwakuyllapachu; ama tistimuniyuq kayllapachu; suqkunapa imandapis ama munakuyllapachu”, nishpa.ⁱ Chaymandaqam Tayta Dyusqa nirimbis: “Qamkuna kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay”, nishpa.^j Chay ultimu kamachikushqanda kasushpaqam, yumbay chay punta kamachikushqangunatapis, kasuykanchiqllapa. ¹⁰Chaqa allipta kuyanakushpaqam, runa masinchiqkunataqa manana nima maluta rinchiqllapachu ruraq. Chaymi suqwan suqwan kuyanakushpaqa, Tayta Dyus yumbay

g 12.19 [Deuteronomio 32.35] h 12.20 [Proverbios 25.21-22] i 13.9 [Éxodo 20.13-17]
j 13.9 [Levítico 19.18]

kamachikushqanda allita kasuykanchiq-llapa.

¹¹Chayshina Dyusta kasushpaqa, allita yach'ayllapa: Jisukristu shamunan diyaqam sirkamuykanna, nishpa. Chaqa paypi chayraq kriyiptinchiqqam, mas achka tyimpuraq kidarqan shamunambaqqa. Piru kananqam mas ashla tyimpullana kidan ñakashqanchiqmanda washawananchiqqa. Chayri rikch'akashpa, Dyusta allita kasushunllapa. (Piru payta mana allita kasushpaqam puñuykanchiqshina.) ¹²Chaqa uchayukunapa tyimpunqam rin ushyakaq Jisukristu shamuptin. Piru paypi kriyiqkunapaqqam suq tuta das achikyaqshina rin kaq. Chayri amana rurashunchu chay uchata ruraqshinaqa. Ashwanri Dyus munashqanda rurashpa kawsashunllapa. Chayshina kawsashpaqam, armayuqshina kanchiq-llapa *dyabluta, uchata binsinanchiq. ¹³Chayri allitalla rurashpa kawsashunllapa, punchawpishina purinanchiq. Amar chay kunyaykaq fyistakunaman rishunllapachu. Amar ni mach'ashunllapachu. Amar ni warmikunata maskashunchu, paykunawan puñunanchiqqa. Warmikunapisri ama suqkunawanqa puñunqachu. Amar ni anyanakushunchu ni imbidyanakushunchu. ¹⁴Ashwanri Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita kriyishunllapa, ama rurananchiq kwirpunchiq munashqandalla. Manchu suldadukunaqa armanwan kuntrangunamanda washakan. Chay suldadupa armanshinam Jisusqa atin washawayninchiqta. Chayri paypi yuyakushpa, amana yuyashunchu kwirpunchiq munashqandallaqa.

Kriyiq masinchiqta ama kuntradishunchu

14 ¹Wakin kriyiq masinchiqunaqam Jisukristu nishqandaqa manaraq allitaqa intyindinllapachu. Piru paykunataqa ama kuntradisi-

shunchu. Ashwanri shumaqta ch'ayachishun, noqanchiqkunawan pulla kanambaq. ²Chaqa wakingunaqam kriyin: Tukuy laya mikunatam atinchiq-llapa mikuyta, nishpa. Piru chay manaraq allita intyindiqkunaqam kriyinnllapa: Ch'akramanda kaqtallam atinchiqllapa mikuyta, nishpa. Manam munanllapachu aychata mikuytaqa. ³Chayri qamkuna tukuy laya mikunata mikuqkunaqa ama disprisayllapachu chay mana yumbayta mikuqkunataqa. Chayshinalla qamkuna mana yumbayta mikuqkunapis ama jusgayllapachu chay tukuy laya mikunata mikuqkunataqa. Chaqa Taytanchiq Dyusqam paykunataqa shumaqta ch'askishqa, wambranguna kanambaq. ⁴Chayshina Tayta Dyus shumaqta ch'askiptinqa, ¿pitaq qamqa kangi jusganayki Dyusta sirbiqtaqa? Chaqa Dyusllam dirichuyuy, jusganambaq payta sirbiqkunataqa. Taytanchiq Dyus ancha pudirniyuq kashpam, chay sirbiqingunata atin yanapayta, allita kawsananllapa, ama kastigadu kananllapa.

⁵Chayshinallam wakin kriyiq masinchiqkuna kriyinnllapa: Yumbay diyakunamandam suq diyalla masta balin, Dyuspaq gwardananchiqllapa, nishpa. Piru suqkunaqam kriyinnllapa: Yumbay diyakunam igwalla balin, Dyuspaq gwardananchiqqa, nishpa. Piru chay diyakunapaqqa ancha allita yuyanqallapa, kriyishqanda kumplinallapa. ⁶Chaqa chayshina allita yuyashpa, suq diyatalla gwardashpaqam, Siñurninchiqpaq gwardaykanllapa. Chayshinallam suq diyatalla mana gwardaqqunapis yuyanllapa: Tukuy diyam balin Siñurninchiqpaq gwardananchiqqa, nishpa. Chayshinallam chay tukuy imata mikuqkunaqa Tayta Dyusta pagikushpa, mikunllapa. Chay tukuy imata mana mikuqkunapismi Tayta

Dyusta pagikushpa, chay wakin mikunata tallalla mikunllapa. Chaymi chay ishkay laya kriyiqkunaqa Dyusta allita alabaykanllapa.

⁷Chaymi kawsashpa ichu wañushpaqa, mana noqanchiqaqllachu kawsanchiqaqllapa ichu wañunchiqaqllapa. ⁸Ashwanmi kawsashpaqa, Siñurninchiq Jisuspaqlla kawsanchiqaqllapa. Wañushpapismi, paypaqlla wañunchiqaqllapa. Chaymi kawsashpa ichu wañushpapis, Jisuspaqlla tukuy imata ruranchiqaqllapa. ⁹Chaqa Jisukristuqam wañushpa kawsamurqan, kawsaqkunapa, wañuqkunapa kamachikuqnin kanambaq.

¹⁰Chayshina Jisukristu juyisninchiq kaptinqa, ¿imapaqtaq jusinganllapa kriyiq masinchiqkunataqa? Ichu ¿imaraykum disprisyananllapa kriyiq masinchiqkunataqa? Chaqa suq diyam yumbayninchiq Jisukristupa ñawpanman rinchiqaq ch'ayaq, pay jigsawananchiqaqllapa. ¹¹Chaymi *Dyuspa Santu Librumbi nin:

Alliptam niykillapa, yumbay runakunam ñawpaypi qonqorikushpa, rinllapa niq: “Qamllam Dyusniyllapa kanga”, nishpa.^k

¹²Chaymi allita yach'ananchiqaqllapa: Suq diyam yumbayninchiq Tayta Dyusta kwintata rinchiq qoq, kay mundupi tukuy ima rurashqanchiqaq.

**Ama nimatapis disanimachishunchu
Jisuspi kriyiqkunata**

¹³Yach'ashpa: Tayta Dyusllam juyisninchiq, nishpa, ama jusanakushunchu. Ashwan allita yuyashpa, ama nimatapis dañachishunchu kriyiq masinchiqkunata, uchata rurananllapaqa. ¹⁴Noqaqam Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpa, allita yach'ani: Tukuy laya mikunam alli mikunanchiqaq. Manam nimapis

mapachu, nishpa. Piru wakin kriyiq masinchiqkunataqam yuyanllapa: Chay wakin laya mikunata mikushpaqam, uchayuqna kani, nishpa. Chayshina yuyaptinllapaqam, mana balinchi, chay laya mikunata mikunanllapaqa. ¹⁵Chaymi noqanchiqaqllacha chay mana mikuqkunapa ñawpambi tukuy laya mikunata mikuqptinchiqaq, kinsapch'i yuyanmanllapa: Chay kriyiq masiykunam uchata ruraptinllapa, noqapis paykunashina rurashaq, nishpa. Chayshina yuyashpakish, tukuy imata mikuqptinchiq, paykunapis mikushpa, uchayuq kidanmanllapa. Chaymi chayshina paykunata dañachishpaqa, Jisuspa wambrangunataqa manana kuyaykanchiqaq. Piru Jisukristuqam wañushqa, paykunatapis washanambaq. Chayri paykunata ama chingachishunchu, tukuy laya mikunata mikushpaqa. ¹⁶Chayri alli kaptin imata mikunayki ichu rurankiqa, piru suqkunapaq mana baliptinqa, ama ruraychu paykunapa ñawpambiq, ama rimashunanllapa: “Uchatam ruraykan”, nishpaqa. ¹⁷Chaqa Tayta Dyusqam mana kamachiwanchiqaq: “Chaykunata mikuyllapa, chayta upyayllapa, ichu ama chayta mikuyllapachu ni chayta upyayllapachu”, nishpaqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa kayshina kamachiwanchiqaq: Noqa nishushqayta rurashpa kawsayllapa. *Santu Ispirituy yanapashuptin, kushikushpa, yumbaywan shumaqta kawsayllapa, nishpa.

¹⁸Chayshina shumaqta kawsashpaqam, Jisukristuta kasuykanchiqaq. Taytanchiq Dyustapismi kushichiykanchiqaq. Chayshina kawsaptinchiqmi, runa masinchiqkunata ancha rinllapa alabawaqanchiqaq. ¹⁹Chayri imashinapis ancha shumaqta suqwan suqwan kawsashunllapa, tukuy imapi animachinakushpa, Jisuspi mas allita kriyinananchiqaqllapa. ²⁰Chaqa Tayta

Dyusqam chay kriyiq masinchiqkunata yanapaykan, paypi masta yuyakunanllapa. Chayri ama nimatapis dañachishunchu paykunataqa, ñawpambi ima mikunata mikushpaqa. Chaqa allibmi tukuy laya mikuna limpyu. Piru manam balinchu chay mikunakunata mikushqanchiqrayku, wakin kriyiq masinchiqkunata uchata rurachinanchiq. ²¹Chayri yach'ashpa: Chay kriyiq masiytam dañachiykani, nishpaqa, mas alli kanman ama aychata mikunanchiq, ama ni *binuta upyanchiq, ama ni suq laya kusaskunata rurananchiq, ama pitapis dañachinanchiq, Dyusmanda akrakanambaq.

²²Chayri chay mikunakunapaq imata yuyaptinchiqqa, Tayta Dyuslla yach'anqa. Chayshina yach'ashpaqa, pay niwaptinchiq: Allitam ruraykangi, nishpaqa, ancha kushikushunllapa. ²³Piru suq kriyiq masinchiq manaraq allita yach'ashpa: Dyusmi munan kay mikunata mikunaypaq, nishpaqa, ama mikunqachu. Chaqa manaraq allita yach'ashpa mikushpaqam, uchata ruraykan. Chayshina imapi kriyishpa, chay kriyishqanchiqta mana kasushpaqam, uchata ruraykanchiqllapa.

Suqkuna munashqandapis rurashun, ama noqanchiqkuna munashqanchiqtallachu

15 ¹Jisuspi allita kriyishpaqa, noqanchiq munashqanchiqta-llaqa amana rurashunllapachu. Ashwanri chay mana allita intyindiqkunata agwantashpa, mana shaykuq llakipashpa, shumaqta yanapashunllapa, Jisuspi mas allita yuyakunanllapa. ²Chayri kriyiq masinchiqkunata kushichishpa, yanapashun, mas allita Jisuspi kriyinanllapa. ³Chaqa Jisukristu-

pismi pay munashqandallaqa mana rurarqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus munashqandalla rurarqanqa. Chaymi achka runakuna Jisusta musyarqanllapa. Chayraykum *Dyuspa Santu Librumbi Jisusqa Taytanda nin: “Qamta musyashuqkunaqam noqatapis musyawanllapa”, nishpa.¹ ⁴Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi tukuy imata iskibrichirqan, noqanchiqkunata yach'achiwananchiq, chayshina mana shaykuq paypi yuyakushpa, kushikushpa kawsananchiqllapa. ⁵Kanan Dyusmanmi mañakuni, qamkunata kunswilashushpa, ancha yanapashunanllapa, mana shaykuq paypi yuyakunaykillapa. Mañakunipismi suq yuyayniyuqlla kashpa, suqwan suqwan shumaqta kawsanaykillapa, Jisukristu kawsashqanshina, ⁶qamkunapis pulla alabanaykillapa Siñurninchiq Jisukristupa Tayta Dyusta.

Dyuspa shumaq nutisyanqam yumbay nasyumbi tiyaqkunapaq

⁷Jisukristum noqanchiqkunata ancha shumaqta ch'askiwashqa kanchiq. Chayri noqanchiqkunapis yumbay kriyiq masinchiqkunata ancha shumaqta ch'askishunllapa, yumbay rikawaqninchiq Tayta Dyusta alabananllapa. ⁸Chaqa alliptam niykillapa: Jisukristuqam shamushqa, noqaykuna isrraylinukunata yanapawanambaq, Tayta Dyus agwiluykunata ufrisishqanda kumplinambaq, kayshina allita yach'anaypaqllapa: Tayta Dyusqam tukuy ima ufrisikushqanda kumplin, nishpa. ⁹Jisusqam kay mundumanqa shamurqan, qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis Tayta Dyusta alabanayki-llapa, qamkunatapis llakipashushpa, washashushqanllaparayku. Chaymi

*Dyuspa Santu Librumbi chay unay

*Dabidqa nin:

Noqam suq *nasyungunamanda
kaqkunawan adurashqayki.
Kantashpam, alabashqayki,
nishpa.^m

¹⁰Dyuspa Santu Librumbiqam nimbis:

Qamkuna mana isrraylinu kaqkuna-
pisri isrraylinukunawan pulla
kushikuyllapa, nishpa.ⁿ

¹¹Dyuspa Santu Librumbiqam nirimbis:

“Qamkuna yumbay nasyunguna-
manda kaqkunapisri Tayta
Dyusta alabayllapa. Qamkuna
yumbay kastakunamanda kaqku-
napisri paytalla alabayllapa”,
nishpa.^o

¹²Dyuspaq chay rimaq *Isaiyaspismi
kayshina iskibirqan:

Chay unay isrraylinu *Isayipa karu
willkangunamandam rin nasiq
suq kamachikuq runa. Paymi
yumbay chay mana isrraylinu
kaqkunatapis shumaqta rin
kamachiq. Chaymi paykunaqa
paypi ancha rinllapa yuyakuq,
nishpa.^p

¹³Tayta Dyusmi ancha yanapawan-
chiq, paypi mana shaykuq yuyakunan-
chiqllapa. Chaymi payman mañakuni,
paypi kriyiptikillapa, pudirmiyuq *Santu
Ispiritunwan yanapashunanllapa,
kushikushpa, ama nimata manchashpa,
paypi mas allita yuyakunaykillapa.

¹⁴Kriyiq masitakuna, qamkunaqam
Dyus nishqanda allita intyindingillapa.
Chaymi ancha allinguna kashpa,
atingillapa qamkunapura allita kunana-
kuyta. ¹⁵Piru kay kartatam kach'amuni,
Dyuspaq yach'akushqaykita ama
qonqanaykillapa. Chaymi mana nimata
pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta

niykillapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha
allin kashpa, numbrawashqa,

¹⁶qamkuna mana isrraylinu kaqkunata
Jisukristupaq yach'achishunaypaq,
paypi kriyinyaykillapa. Chaymi Dyuspa
Santu Ispiritunqa qamkunata rin
akrashuqllapa, Dyus munashqanshina
kawsanaykillapa. Chayshina akrashup-
tinllapam, noqaqa kurashina kashpa,
qamkunata rini intrigakushuq Tayta
Dyusman, suq allin ufrindatashina
ch'askishunanllapa, wambranguna
kanaykillapa.

¹⁷Jisukristupi yuyakuptiyimi, payqa
ancha yanapawan, Tayta Dyuspaq allita
yach'achikunaypaq. Chaymi noqaqa
ancha kushikuni. ¹⁸Piru manam
munanichu nishuyllapata noqa
rurashqaypaqqa. Ashwanmi munani
kayshina nishuyllapata: Jisukristum
ancha yanapawashqa, mana isrraylinu
kaqkunata allita yach'achishpa,
milagrukunata ruranyapaq, paykuna
Dyusta kasushpa kawsananllapa.

¹⁹Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi
yanapawashqa, milagrukunata ruraptiy,
chay rikawaqkuna intyandinambaq:
Tayta Dyusmi Pabluta kach'amushqa,
nishpa. Chaymi Jirusalin llaqtamanda-
pacha chay ancha karu Iliriku
lugarkaman allita yach'achikushqa kani
*Jisukristupa shumaq nutisyanda, paypi
kriyishpa, washadu kananllapa.

²⁰Ancham munashqa kani
yach'achikuyta chay karu lugarkunapi,
manaraq ni pipis Jisukristupaq
yach'achikuptin. Chayshina puntata
yach'achikushpaqam, suq wasipa
simyintundashina rurashqa kani.

²¹Chaqa chayshina yach'achikushpaqa,
Dyuspa Santu Librun kayshina
nishqanda rurashqa kani:

m 15.9 [2 Samuel 22.50; Salmo 18.49] **n 15.10** [Deuteronomio 32.43]

o 15.11 [Salmo 117.1] **p 15.12** [Isafas 11.10]

Chay runa, warmi mana ni suq kutinda paypaq uyaqkunaqam uyanqallapa. Chay manaraq uyaqkunaqam uyashpa, paypaqqa allita rinllapa intyindiq, nishpa.⁹

Pablum yuyarqan Ruma llaqtaman riyta

²²Ancham munashqa kani watuku-shuyllapata. Piru achka llaqtakunaman rishpa yach'achikuqmi, kanangaman manaraq atishqachu kani shamuyta qamkunamanqa. ²³Piru kananqam kay llaqtakunapiqa ushyashqana kani yach'achikuyta. Chaymi achka watakunana ancha munashpa rikashuyllapata, ²⁴nasyun Ispañaman riqshina, munani qamkunaman shamuyta watukushuq. Chayshina watukushushpaqam, ancha kushikushaq. Yuyakunipismi: Ringillapam yanapawaq, Ispañaman rinaypaq, nishpa.

²⁵Piru manaraq qamkunaman shamushpaqam, Jirusalinmanraq rini riq, isrraylinu kriyiq masinchiqkunapaq suq ufrindata apashpa. ²⁶Chaqa kay *prubinsya Masiduñapi, kay prubinsya Akayapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam yuyashqallapa suq ufrindata tandayta chay Jirusalin llaqtapi pubri kriyiq masinchiqkunapaq. ²⁷Chayshina paykuna kikin yuyashpaqam, ancha allita rurashqallapa. Chaqa chay isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Dyuspaq yach'achishushqallapa. Chaymi ancha balin, chay pubri kriyiq masinchiq isrraylinukunata yanapanaykillapa. ²⁸Chaymi chay ufrindataqa noqa kikiy apashaq chay pubrikunamanqa. Chaymandaraqmi rini riq chay Ispañamanqa. Chayman riqshinam watukushuqshina pasashaq. ²⁹Chaymi allita yach'ani: Qamkunaman shamuptiy

yach'achishuqmi, Jisukristuqa ancha rin yanapashuqllapa, nishpa.

³⁰Kuyashqay masitakuna, Dyuspa *Santu Ispiritunmi animachiwanchiq, ancha kuyanakunanchiq. Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi rrugaykillapa, Dyusman ancha mañakunaykillapa, noqata yanapawanambaq.

³¹Mañakuyllapapisri, prubinsya Judiyapi Jisusta kuntraqkunamanda kwidawanambaq, kay ufrindata Jirusalinman apaptiy, chay kriyiq masinchiqkuna kushikushpa, shumaqta ch'askiwananllapa. ³²Mañakuyllapapisri, Dyus munaptin, qamkunaman ch'ayanaypaq, parlashpa, animachinakushpa, kushikunanchiqllapa.

³³Noqaqam Tayta Dyusman mañakuni, qamkunawan kanambaq. Chaqa payqam shumaqta kawsachiwanchiq, ama nimatapis manchananchiqllapa. Chayshina kanqa.

Pablum kay kartata iskibrishpa, wakin kriyiq masingunata napaykurqan

16 ¹Munanim nishuyllapata kriyiq paninchiq Fibipa faburninda. Chaqa payqam Sinkriya llaqtapi *dyakunisa kashpa, kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashqa. ²Chaqa chay Fibiqam Siñurninchiqipi allita kriyishpa, achka kriyiq masinchiqkunata, noqatapis ancha yanapawashqa. Chayri ch'ayaptin qamkunamanqa, shumaqta ch'ayachishpa, payta ima nisitashqanda qoyllapa.

³Yush'ayku noqapa shutiypi napaykuyllapa kriyiq masinchiqkuna Prisilata, qosan Akilastapis. Chaqa paykunaqam noqapa pullay Jisukristupaq yach'achikushqallapa. ⁴Kanan paykunaqam washawanarayku, listu karqan, wañunambaqllapa. Chaymi

noqaqa Prisolata Akilastapis ancha pagikuni. Piru manam noqallachu paykunataqa pagikuni. Ashwanmi yumbay chay furastiru kriyiq masinchiqkunapis paykunata ancha pagikunllapa.

⁵Napaykuyllapar noqapa shutiypi chay Prisolapa Akilaspa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis. Kuyashqay kriyiq masitay Ipinitutapis napaykuyllapa. Chaqa chay *prubinsya Akayapi manaraq pipis kriyiptinmi, payqa puntata Jisukristupi kriyirqan.

⁶Napaykuyllapar kriyiq paninchiq Maryatapis. Chaqa payqam ancha trabajashqa, qamkunata yanapashunan. ⁷Napaykuyllapar chay isrraylinu masiy Andrunikuta, Juniastapis. Paykunaqam noqamanda mas puntata Jisukristupi kriyishpa, noqapa pullay karsilpi karqanllapa. Chayshina ancha allita kriyiptinllapam, chay suq *apustulku-naqa ancha rrispitanllapa paykunataqa.

⁸Napaykuyllapar kuyashqay kriyiq masiy Ampliyustapis. ⁹Napaykuyllapar Jisukristupaq yach'achikuq masiy Urbanuta, kuyashqay masanchiq Istakista, ¹⁰masanchiq Apilistapis. Chaqa payqam padisishpapis, mana shaykuq Jisukristupi allita yuyakun. Napaykuyllapapisri masanchiq Aristubulusta tukuy ayllundinda, ¹¹isrraylinu masiykuna Irudyunda, Narsisuta Jisuspi kriyiq ayllundinda. ¹²Napaykuyllapar paninchiq Trifinata, paninchiq Trifusata. Chaqa paykunaqam Jisukristuta ancha allita sirbinllapa. Napaykuyllapar kuyashqay paninchiq Pirsidatapis. Paypismi Siñurninchiqpaq ancha trabajashqa. ¹³Napaykuyllapar chay ancha allin kriyiq masinchiq Rrufutapis, mamandinda. Chaqa mamanqam mamayshina kuyawashpa, ancha yanapawashqa. ¹⁴Napaykuyllapar kay kriyiq masinchiqkunata: Asinkri-

tuta, Fliguntita, Irmasta, Patrubusta, Irmista, yumbay kriyiq masinchiq paykunawan tandakaqkunata. ¹⁵Napaykuyllapapisri masanchiq Filuguta, paninchiq Julyata, masanchiq Niryuta, panindinda, chay masanchiq Ulimpasta, paykunawan tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis.

¹⁶Chayshinar suqwan suqwan tingunakushpa, (ancha rrispitana-kushpa) *muchanakushpa, shumaqta napaykunakuyllapa. Kay llaqtakunapi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi.

¹⁷Kriyiq masitakuna, yush'ayku allita kwidakayllapa suq laya duktrinata yach'achikuqkunamanda. Kwidawkish, chay duktrinanchiqta kuntraqkunata kriyishpa, Dyusmanda akrakangimanllapa. Chayri chay laya yach'achikuqwanqa ama ni tandakayllapachu. ¹⁸Chaqa paykunaqam Jisukristuta mana kasushpachu, paykuna munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Kanan mishki mishkita rimashpam, mana yach'aqkunata ingañanllapa. ¹⁹Kriyiq masitakuna, qamkunapaqmi yumbay runakuna yach'anllapa: Yach'akushqaykitam allita kasungillapa, nishpa. Chaymi ancha kushikuni. Piru munanim alli kaqtalla ruranaykillapa. Manam munanichu ni yuyanayki, uchata ruranaykillapaqa. ²⁰Kanan Tayta Dyusqam shumaqta kawsachiwaqninchiq, *dyabluta das rin binsiq. Binsishpaqam, rin yanapawaqninchiq, chay dyabluta sarrunanchiqllapa. Siñurninchiq Jisukristur yanapashunqallapa.

²¹Yach'achikuq masiy Timutiypismi kay kartapi qamkunata napaykushungi. Isrraylinu masiykuna Lusyanu, Jasun, Susipatirwanmi qamkunata napaykushungi.

²²Noqa Tirsyu, masanchiq Pablupa kay kartanda iskibriqismi napaykuyki-llapa Siñurninchiqpa shutimbi.

²³Masanchiq Gayupismi qamkunata napaykushungi. Paymi noqa Pabluta pusadata qowaykan. Achka kriyiq masinchitapismi wasinda pristan, kaypi Dyusta alabananllapa. Kay llaqtapa tisurirun Irastu, masanchiq Kwartu shutiqipismi napaykushungillapa.

└ ²⁴Siñurninchiq Jisukristur yumbay qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.」

**Pabulum Dyusta ancha alabashpa,
kay kartata ushyarqan**

^{25*}Jisukristupa shumaq nutisyanda qamkunata yach'achishuptiyimi, Tayta Dyusqa atin yanapashuyta, mana shaykuq Jisuspi kriyinyakillapa. Chayri payta ancha alabashunllapa. Chaqa payqam manaraq kay munduta

rurashpa, yuyarqan: Suq diyam noqapi kriyiqkunata rini intyindichiq noqalla yuyashqayta, nishpa. Achka tyimputam mana pitapis chay yuyashqandaqa yach'achirqanchu. ²⁶Piru kananqam Tayta Dyus tukuy tyimpu kawsaq yach'achiwashqa kanchiq paylla yuyashqanda. Chaqa paypaq chay unay *rimaqqunatam kamachishqa karqan, Dyuslla yuyashqanda Santu Librungunapi iskiبرانanllapa. Chayshina paylla yuyashqandam yumbay nasyumbi tiyaqqunata intyindichiwashqana kanchiq, Jisuspi kriyishpa, paytana kasunanchiqllapa.

²⁷Tayta Dyusllam tukuy imata yach'an. Chaqa payllam Dyusqa. Chayri Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta Dyusta tukuy tyimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!